

9

2006

ročník 58

40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

- 274 _____ **Od informace ke znalostem – cesta ke knihovně znalostní společnosti/** Caroline Sondergaard Bendixen
- 276 _____ **Další automatizovaná pobočka Městské knihovny v Praze/** Ladislav Kurka
- 280 _____ **Internetové katalogy – cesta zarůbaná?/** Danica Zendulková
- 284 _____ **Výstava Jezuité a Klementinum/** Alena Richterová
- 287 _____ **Rakousko čte – místo setkání knihovna/** Vít Richter
- 288 _____ **Seminář pro pracovníky zvukových oddělení. MěK v Třebíči 16. května 2006/** Jitka Němcová
- 289 _____ **Možnosti čerpání prostředků na rozvoj knihoven v rámci Společného regionálního operačního programu – 3/** Radka Soukupová
- 293 _____ **Mezinárodní setkání knihovníků v Banské Bystrici/** Eva Svobodová
- 293 _____ **KDYŽ SE ŘEKNE KNIHOVNA...**
- 294 _____ **Mobilní knihovny – 1/** Martina Rottová
- 296 _____ **Semináře pro muzejní knihovníky – 2/** Jaroslav Vrchoťka
- 298 _____ **JAK NA TO Akvizice hudebně-vzdělávacích CD ROM/** Libuše Hrdá
- 301 _____ **RFID a možnosti jejího využití v knihovnách – 2/** Nadežda Andrejčíková
- 303 _____ **Z KNIHOVEN...**
- 305 _____ **JAK VYSLOVOVAT JMÉNA CIZÍCH AUTORŮ**
- 306 _____ **ZE SVĚTA**
- 307 _____ **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR**
- 308 _____ **KNIHOVNY V TISKU**
- _____ **SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE**

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno
v Nakladatelství a vydavatelství Academia

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Hana Jirkalová

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Redakce a inzerce: Legerova 61, 120 00 Praha 2,
tel.: 224 941 159, 224 941 976, l. 226, 264,
e-mail: ctenar@academia.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Bínová (předsedkyně),
Ing. Aleš Brožek, Mgr. Jan Helcelet, Ing. Jan Kaňka,
PhDr. Šárka Kašpárková, PhDr. Ladislav Kurka,
PhDr. Jan Meier, Mgr. Petra Mišurová,
Mgr. Alena Otrubová, Mgr. Jan Pěta,
PaedDr. Vladislav Raška, PhDr. Vít Richter,
PhDr. Vladimíra Švorcová, PhDr. Eva Žáková

Tisk: Serifa, Jinonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá firma
ALL PRODUCTION, P.O. BOX 732, 111 21 Praha 1.
Call centrum:

tel.: 234 092 851, fax: 234 092 813

e-mail: predplatne@predplatne.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu

PNS a.s. – drobný prodej.

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha

č.j. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeC Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L.K. PERMANENT, s.r.o.,

P.O. BOX 4, 834 14 Bratislava 34,

tel.: 004217/444 537 11, fax: 004217/443 733 11

Cena jednoho čísla 60 Sk, roční předplatné 660 Sk,

roční předplatné 440 Kč

Časopis vychází s podporou dotace

z programu MK ČR Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit

publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 4. 9. 2006

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

From information to knowledge.

The road to the knowledge society library

(*Caroline Sondergaard Bendixen*) /274

Žabčice – the latest automated branch of the Prague City Library

(*Ladislav Kurka*) /276

Internet catalogues – road blockages ahead?

(*Danica Zendulková*) /280

Jesuit exhibition and the Clementinum (*Alena Richterová*) /284

Seminar for audio department staff – Třebíč Town Library

16. 5. 2006 (*Jitka Němcová*) /288

Opportunities to obtain library development funding

under the Joint Regional Operational Programme – 3

(*Radka Soukupová*) /289

International meeting of librarians in Banská Bystrica

(*Eva Svobodová*) /293

A national history of mobile libraries – 1 (*Martina Rottová*) /294

Seminars for museum librarians – 2 (*Jaroslav Vrchoťka*) /296

How to go about it: Acquisition of music education

CD ROMs (*Libuše Hrdá*) /298

RFID and ways of using it in libraries – 2

(*Nadežda Andrejčíková*) /301

From the libraries /303

Regular features

AUS DEM INHALT

Von den Informationen zu dem Kenntnissen.

Der Weg zur Bibliothek der kenntnisreichen Gesellschaft

(*Caroline Sondergaard Bendixen*) /274

Žabčice. Weitere automatisierte Zweigstelle der Stadtbibliothek

in Prag (*Ladislav Kurka*) /276

Internetkataloge der Versperrte Weg (*Danica Zendulková*) /280

Ausstellung Jesuiten und Klementinum (*Alena Richterová*) /284

Seminar für Beschäftigten der Klangabteilungen.

Stadtbibliothek in Třebíč am 16. 5. 2006 (*Jitka Němcová*) /288

Möglichkeiten des Schöpfens von Mitteln für die Bibliotheken-

entfaltung im Rahmen des Gemeinsamen operativen

Regionalprogramms – 3 (*Radka Soukupová*) /289

Internationales Zusammentreffen der Bibliothekare

in Banská Bystrica (*Eva Svobodová*) /293

Geschichte der Mobilbibliotheken auf unserem Gebiet – 1

(*Martina Rottová*) /294

Seminare für Museumsbibliothekare – 2 (*Jaroslav Vrchoťka*) /296

Wie darauf: Aquisitionen der musikausbildenden CD ROM

(*Libuše Hrdá*) /298

RFID und Möglichkeiten deren Ausnutzung in Bibliotheken

(*Nadežda Andrejčíková*) /301

Aus den Bibliotheken /303

Regelmässige Spalten

OD INFORMACE KE ZNALOSTEM – CESTA KE KNIHOVNĚ ZNALOSTNÍ SPOLEČNOSTI

Na jaře 2006 představilo Dánské národní úřadí pro knihovny návrh své strategie *Od informací ke znalostem*, který je založen na dvou protikladných scénářích.

ZOMBIES NEBO INICIÁTOŘI?

„Knihovnici by se mohli během patnácti let stát zombies: pokladní, listonoši a knihovníci jsou vymírajícím plemenem. Jejich práci by v krátkém čase mohly převzít technologie,“ konstatoval nedávno Institut pro výzkum budoucnosti (Institute for Future Research).

„Knihovny v globální ekonomice se mohou stát důležitým zdrojem pro každého občana i pro dánský obchod, protože mohou rozvinout unikátní vědomostní síť, která každému umožní přístup k informacím, poradenství a pomoci. V současné době se rozrůstá trh pro rozšiřování znalostí ve společnosti,“ uzavírá týdeník *Mandag Morgen* v lednu 2006.

Oba scénáře jsou možné: Knihovny se mohou stát v roce 2020 zbytečné, nebo se promění na kulturní, výuková a aktivizační centra, která plní významnou úlohu při šíření znalostí občanům i podnikatelům.

K tomu, aby zvítězil pozitivní scénář, je nezbytné vyvinout zvýšené úsilí. Ovšem pokud se knihovny v příštích letech podstatně nezmění, lze zombijský scénář označit jako realistický.

STRATEGIE

Na jaře roku 2006 Dánské národní úřadí pro knihovny prezentovalo svůj návrh strategie *Od informací ke znalostem*. Při různých setkáních a na konferencích po celé zemi bylo získáno množství ústních i písemných připomínek. Podařilo se tak vytvořit přehled o názorech knihovnické komunity k návrhu strategie.

Celkový souhlas se týkal jak analýz a obecných trendů, tak i stanovené vize, která by se v příštích letech měla stát hybnou silou činnosti knihoven. Knihovny musí usilovat o integraci přístupu k elektronické informační struktuře do běžného života uživatelů a musí podporovat proces, který směřuje od vyhledávání informací k získávání znalostí. Nejdůležitější aspekty mohou být shrnuty následujícím způsobem: posílení národní infrastruktury pro elektronické služby, rozvoj elektronických služeb vědeckých knihoven a rozvoj veřejných knihoven jako kulturních a vzdělávacích center a míst pro setkávání.

Strategie i následující dialog byly shrnuty do elektronické publikace a kratší tištěné verze. Celkový materiál je k dispozici bohužel pouze v dánštině.

Strategie *Od informací ke znalostem* formuluje 23 akčních směrů a konkrétních návrhů pro posílení postavení knihoven ve znalostní společnosti. Musíme na místní i celonárodní úrovni pokračovat v naplňování směrů, které stanovuje akční plán. Velkou část práce s vizí a strategií jsme se rozhodli spojit s místními knihovnami. Abychom pokud možno předcházeli negativním dopadům na knihovny, musíme využít příležitosti nalézat společná řešení. Jednotlivá knihovna například nemůže být vhodným partnerem pro Google.

Strategie obsahuje tři hlavní oblasti:

- národní infrastruktura pro digitální i nedigitální služby,
- vědecké knihovny se zaměřením na jednotnou autentifikaci přístupu uživatelů k integrovaným službám univerzit a jiných institucí v rámci elektronického prostředí,

- veřejné knihovny – se zaměřením na vytvoření výukových a kulturních center se službami založenými na znalostech a na rozšířeném elektronickém přístupu ke všem druhům médií.

Pro strategii rozvoje knihoven je velmi důležité, že je součástí dánské rozvojové strategie pro globální znalostní společnost, kterou vláda zveřejnila v minulém roce.

JEDENÁCT DŮLEŽITÝCH BODŮ STRATEGIE

1. Musíme velmi jasně definovat úlohu knihoven ve vztahu k potřebám znalostní společnosti. Obecný cíl knihovnických iniciativ a služeb musí podporovat společenskou inovaci a soudržnost: těžiště knihovnických kompetencí nemůže spočívat v budově a sbírce – síť místo instituce, personalizovaná služba místo standardních produktů, pomoc při hledání informací pro učení a zprostředkování znalosti místo pouhého přístupu k informacím.
2. Virtuální knihovnické služby musí být údernější – nechceme dvacet různých služeb, ale jednu se silnou značkou (něco jako *knihovny.dk*), vytvářenou na co nejširším základě jako celostátní služba, která může být přizpůsobována místním potřebám.
3. Musíme přesunout zdroje knihoven od výstavby sbírek k vytváření služeb – budování sbírek přestává být místní záležitostí, ale stává se regionální a celostátní. Stejně jako vyhledávání a objednávání by se v budoucnu mělo uskutečňovat primárně přes *knihovny.dk*.
4. Musíme aktivovat knihovní prostor úplně jiným způsobem, než jak to činíme doposud: musíme přehodnotit naši prezentaci fyzického materiálu (knihovnických sbírek), výstav a událostí a musíme dát více prostoru jiným aktivitám, „bezplatným místům“ a poskytnout prostor pro setkávání lidí.
5. Knihovny musí být viditelné mimo knihovnu, na webu i jako poradci. Musíme se věnovat orientaci na uživatele a nabízet služby tam, kde lidé aktuálně působí. Nejen různými způsoby profilovat dotazové služby, ale také umožnit novým potenciálním uživatelům využívat knihovnické i dotazovací služby v jiném webovém prostředí, jako je například Google. Ve školách a ve vysokoškolských institucích musí orientace na uživatele směřovat také na fyzické prostředí studia a učení – knihovník ve škole, stejně jako na univerzitě musí studenty zasvětit do možností knihovny.
6. Musíme vytvořit společnou platformu pro všechny digitální služby s internetovým přístupem k licencovaným elektronickým zdrojům v knihovnách.
7. Musíme pracovat na tom, abychom umístili více národního obsahu na síti. Například vytvářet internetový archiv, který je přístupný všem, nejen vědcům, zahájit digitalizační programy, vytvářet institucionální repozitáře, uzavírat kooperační smlouvy a dohodnout nové obchodní modely s držiteli autorských práv ve věci digitálního přístupu k většímu množství materiálů.
8. Musíme připravit národní katalog námětů pro celoživotní učení prostřednictvím výukových a kulturních programů v knihovně, která se bude zabývat celoživotním vzděláváním. Programy musí zahrnovat iniciativy pro podporu četby a integrace.
9. Musíme nalézt nové cesty pro posílení místní demokracie.
10. Musíme vytvořit lepší propojení mezi strukturovanou (uspořádanou) knihovnickou službou a chaotickým internetem, například ve spolupráci s Google.
11. Všechno to dokážeme pouze tehdy, jestliže celý knihovní sektor a pracovníci každé knihovny budou pracovat systematicky na nepřetržitém rozvoji svých kompetencí, na dalším vzdělávání a na rozvoji takových služeb, které jsou nezbytné pro knihovnu k zajištění jejího postavení jako ústředního zdroje ve znalostních centrech intelektuální infrastruktury.

Překlad VÍT RICHTER

POZNÁMKA :

Caroline Sondergaard Bendixen je komunikační poradkyně v Dánském národním úřadí pro knihovny, Dánské národní úřadí pro knihovny, Nyhavn 31 E, DK-1051 Kodaň K, Dánsko, Telefon +45 33 73 33 73, fax +45 33 73 33 72, e-mail bs@bs.dk, Kontakty: Caroline Sondergaard Bendixen, csb@bs.dk; Mette Udesen, mud@bs.dk

Další automatizovaná pobočka Městské knihovny v Praze

Malý exkurz do historie pražských sídlištních knihoven

V 70. a 80. letech vrcholila výstavba pražských sídlišť, zejména tzv. měst: začalo se na Jižním Městě, pokračovalo na Severním a nedokončena zůstala výstavba Jihozápadního Města (leželo sice na západě Prahy, ale nemohlo se jmenovat Západní!). Kupodivu k základní občanské vybavenosti všech pražských sídlišť patřila v rámci THÚ pro KBV (technicko-hospodářských ukazatelů pro komplexní bytovou výstavbu, vydaných roku 1973 Ministerstvem výstavby a techniky ČSR) a zásluhou pražského investora (Výstavby hlavního města Prahy – Výstavby sídlišť) i knihovna.

Jedním ze sídlišť Severního Města byly i Dáblice s 10 000 bytů pro 32 000 obyvatel.

V roce 1975 při mapování situace v pražských projektových ústavech bylo zjištěno, že se v Praze většinou bez spolupráce s vedením pražské Městské knihovny připravuje velká řada knihoven – celkem 15, z nichž některé mají být více než dvakrát větší než doposud největší pobočka. Situace byla až groteskní – projektanti neznali knihovny a např. na Opatově vyprojektovali (bez vědomí knihovny) v připravované pobočce vstupní halu, přesahující svou velikostí celkovou plochu každé z poloviny tehdejších našich poboček. (Proto na Opatově vznikla artotéka s výstavní síní ve vstupní hale, nepřišli jsme tenkrát na jiné řešení, jak rozestavěnou halu využít.)

Fotografie na této a následující straně ukazují knihovnu, jak vypadala na přelomu 70. a 80. let 20. století (foto archiv knihovny)

Výsledkem nového mapování situace u investorů a projektantů v roce 1977 bylo 2. vydání *Seznamu připravovaných poboček a obvodních knihoven MKP do roku 2000*. Seznam obsahoval ne méně než 24 objektů, z nichž bylo skutečně realizováno šestnáct. Další dvě stavby byly pro knihovny připraveny, ale nakonec využity jinak (v Hájích dokonce prodejna obuvi dlouho používala knihovní regály pro vystavování bot). Na řadě míst byla stavba zahájena a nedokončena, např. na Jižním Městě II. na Chodově byly vybudovány základy kulturního domu Devětsil s knihovnou cca 1000 m² velkou a staveniště zůstalo více než 10 let jako jizva v zemi, teprve v roce 2005 zde byl otevřen hypermarket Hypernova.

Proto v tehdejší Útvary hlavního metodika byl určen jeden pracovník (autor článku), aby se systematicky zabýval všemi otázkami, které sebou problematika výstavby nových knihoven nese: zejména jejich dislokací, dispozičním řešením, uvažovanou činností a vybavováním příslušným mobiliářem.

Od myšlenky k projektu...

Na dáblčickém sídlišti byla projektována velká knihovna v kulturním domě. Aby se překlenula doba nutná k výstavbě tohoto domu (na velkých sídlištních se obvykle stavěl jako jeden z posledních objektů), bylo dohodnuto, že v rozestavěném objektu vzdáleném asi 150 m od projektovaného kulturního domu bude zřízena

provizorní knihovna. Ale i ta měla zpoždění, takže nejdříve k objektu s proponovanou provizorní knihovnou začal zajíždět bibliobus. V roce 1975 zde dosáhla stanice bibliobusu 36 166 výpůjček. Stálá knihovna byla otevřena 28. 11. 1977 a pracovala na ploše 168 m² do poloviny prosince 1982, kdy musela uvolnit prostory pošty. Ale to už se připravovalo otevření kulturního domu, takže šlo o překonání několika málo měsíců. Navíc situaci příznivě ovlivnilo otevření knihoven v sousedních sídlištních Prosek a Bohnice.

K prvnímu jednání o dáblčické knihovně došlo (jen se zástupci obvodní knihovny) už 16. 1. 1969, kdy se formuloval stavební program. Další vážné jednání následovalo až v roce 1975, kdy se upřesňovalo dispoziční řešení. Do výsledků jednání se promítl vývoj názorů na knihovny od roku 1969: byla rozšířena půjčovna pro dospělé, doplněna čajová kuchyňka a samostatný WC. Zůstalo tradiční uspořádání tzv. rodinné knihovny se samostatnými odděleními pro děti a mládež a pro dospělé. V knihovně bylo vyprojektováno i velké celoknihovní skladiště, kde se vytvářely fondy pro nové knihovny – v Praze se otvírala v průměru jedna knihovna ročně. Těto dispoziční odpovídala i metráž. Z celkové plochy 539 m² patřilo dospělým 128 m², dětem 125 m², skladišti pobočky 29 m², celoknihovnímu skladišti 126 m², zázemí 36 m², WC pro návštěvníky 18 m² a chodby zabíraly plných 77 m².

Jednání byla o to složitější, že se změnili projektanti. (Není divu, když od zahájení projektové přípravy už před rokem 1969 uplynulo sedm let a do skončení stavby uplyne ještě dalších osm.)

Zvláštností této knihovny bylo, že se v ní objevila umělecká díla – deset keramických kachlí výtvarnice Otýlie Kletvikové.

Tzv. úvodní a prováděcí (dnes realizační) projekty byly zpracovány v tehdejší Pražském projektovém ústavu (Ing. Hess a arch. Kulišťák), projekt interiéru v tehdejší Projektovém ústavu výrobních družstev (Ing. Kantůrek).

Pro tehdejší dobu bylo příznačné i určování termínu zprovoznění stavby. Ten sice plánoval investor, ale v podstatě nařizovaly politické orgány, ale de facto ho určoval dodavatel. Původní termín otevření kulturního domu včetně knihovny – rok 1979 – byl rok od roku posouván, až ho tehdejší OVKSČ určilo na 25. 2. 1983, tedy na výročí Vítězného února. Stavební nepřipravenost způsobila odložení kolaudace na duben téhož roku, a tak nový termín stanovil pro změnu předseda ONV Praha 8 na 1. máje Svátek pracujícího lidu. Ani tento termín nebyl dodržen a otvíralo se až 20. června 1983.

Poloha pro kulturní dům s knihovnou byla zvolena více než šťastně: i z nejbližších míst sídliště trvala cesta maximálně 15 minut a v bezprostředním sousedství knihovny byly vystavěny obchodní dům, pošta a kino, aby zde nakonec v roce 2004 ještě skončila ve stanici Ládví trasa C pražského metra.

Dáblčická knihovna obrážela názory pracovníků MKP na fungování knihoven ze 70. let. Alternativně se uvažovalo ještě o druhé knihovně, ale brzy zvítězil názor prosazující jedinou dostatečně velkou knihovnu v kulturním domě s nabízenou plochou přesahující 500 m².

Rekonstrukce

Automatizace sítě MKP byla zahájena v letech 1996–1998 automatizací ústřední knihovny. Nyní pokračuje tempem tři až šest knihoven ročně. Prvními v roce 2006 (celkově však

26., 27. a 28. knihovnou) se staly pobočky Dáblice, Krč a Chmelnice.

Automatizace dáblického pobočky byla spojena s generální rekonstrukcí prostor. To proto, že ty původní byly vyprojektovány jako rodinná knihovna se samostatnými odděleními pro děti a mládež a pro dospělé. Proto základní myšlenkou stavebního programu pro rekonstrukci dáblického knihovny bylo vytvoření jednotného čtenářského prostoru, samozřejmě s nutným provozním zázemím. Také rozvody od roku 1983 zastaraly a opotřeboval se i mobiliář, vystaly i zcela nové požadavky: elektromagnetická ochrana knih, elektrická zabezpečovací signalizace, nové firemní značení ad.

Projekt rekonstrukce zpracovala firma Pramax z Prahy se šefprojektantem Ing. Alešem Prausem, projekt interiéru vytvořila Ing. Jitka Stejskalová, rovněž z Prahy.

Architektonický záměr projektantky interiéru: Barevností je vybavení interiéru navrženo tak, aby svým pojetím vytvářelo příjemné prostředí v duchu tradic staroanglických knihoven (cihlově červená, tmavě zelená, barva dřeva). Projektantka tak vytvořila v interiéru kontrast k panelové šedi celého dáblického sídliště: sloupy jsou obloženy cihelně, kovové součásti mobiliáře jsou tmavě zelené, dřevotřískové desky v barvě javoru toledo, podlahová krytina v béžové barvě s výřezy v bílé, červené a zelené barvě.

V průběhu projektování byl na základě dohody s British Council do pobočky implantován prostor pro půjčování jazykových kurzů pro výuku angličtiny a literatury v angličtině.

Pro stavební práce byla na základě nového zákona o veřejných zakázkách vybrána firma Stavesik, pro dodávku interiéru firma Intebo Šebek ze Zvole u Prahy. Jediné kritérium výběru v obou případech: nejnižší cenová nabídka.

Rekonstrukce byla zahájena 18. 3. 2005 a skončila kolaudací 4. 11. 2005. Následovala dodávka atypického mobiliáře, ukončená do konce roku 2005. V 1. čtvrtletí 2006 následovalo stěhování a stavění fondu, oživování elektromagnetické ochrany knih, připojování EZS na pult Městské policie hl. m. Prahy a to vše bylo zakončeno čtrnáctidenním zkušebním provozem těsně před otevřením knihovny. K tomu došlo 21. března 2006 za účasti místostarostky obvodního úřadu Prahy 8, zástupců Britské rady a médií.

Investiční náklady představovaly více než 8,4 mil. Kč, neinvestiční náklady 2,268 mil. Kč a výdaje na výpočetní techniku činily 420 000 Kč.

Z celkové plochy 541 m² je čtenářům k dispozici (včetně WC) 471 m², služební prostory tvoří kancelář, serverovna spojená s malým skladištěm, šatna, čajová kuchyňka, WC a sprcha a také úklidová komora. Chodba zabírá pouze 13 m². Plocha knihovny se nepatrně zvětšila (na úkor kulturního domu) ve prospěch prostoru pro děti (šatna a skládek stohovacích židlí).

Konečně čtenáři!

Na uvedené ploše knihovna čtenářům nabízí 41 000 knihovních jednotek, z toho 16 000 tvoří naučná literatura, 23 000 beletrie a 2000 učebnice, kazety ad. k výuce angličtiny. Knihovna odebírá 40 titulů novin a časopisů.

Novinkou ve službách MKP je specializovaná nabídka nejrůznějších materiálů pro studium angličtiny, vytvořená ve spolupráci a z darů Britské rady (British Council – slogan: Anglicky s Městskou knihovnou a British Council): učebnice, magnetofonové kazety, CD a literatura v angličtině. Zájemci o studium anglického jazyka zde v „anglickém koutku“

mají i počítače a poslechová místa. Od září 2006 je činnost knihovny doplňována i o spolupráci s místními školami, které láká právě možnost doplnit výuku anglického jazyka o specializované služby dáblické knihovny.

Právě tato nová služba příznivě ovlivnila rozhodnutí o financování projektu s finanční pomocí strukturálních fondů EU z JPD 2. Tuto poněkud nesrozumitelnou zkratku je třeba rozklíčovat. Jde o tzv. Jednotný programový dokument Cíl 2 regionu soudružnosti Praha 2004 až 2006, resp. jeho program Revitalizace a rozvoj městského prostředí v opatření 1.3 Veřejná infrastruktura zlepšující kvalitu života zejména na sídlištích. Náš projekt byl podán pod názvem *Rekonstrukce a modernizace veřejné knihovny Dáblice – nově a kvalitnější služby pro obyvatele sídliště*. I když o přidělení finančních prostředků nebylo ještě definitivně rozhodnuto (mělo by to být 50 % z celkových nákladů), předložili jsme už ve dvou vlnách desítky dokladů o celkovém rozsahu cca 300 stran.

Podle zásady, že každá velká pobočka MKP nabízí něco specifického pro děti (Opatov draka, Smíchov kolotoč, Spořilov sedací nábytek ve tvaru písmen, Korunní hrad), prosadili knihovníci z Prahy 8 pro tuto knihovnu peklo, vycházející z myšlenky, že Dáblice mají něco společného s ďábly, peklem, čerty a podobnou havětí.

Těsně před otevřením knihovny byla spuštěna elektrická zabezpečovací signalizace a napojení na pult Městské policie hl. m. Prahy. Služba je poskytována knihovně zdarma a podobně jako v jiných pobočkách je po otevření provázána řadou planých poplachů. Velká diskuze se vede o většinou špatném fungování elektromagnetické ochrany knihovních jednotek. Diskutují dodavatel systému AC Systems

z Prahy ve spolupráci s výrobcem Dialog z Holandska, generální dodavatel Stavesik, dodavatel osvětlení Hala a Elektrotechnický zkušební ústav, který zpracovává expertizu. Diskuze, v níž účastníci často hledali viníka, nikoli řešení, trvá vzhledem k vynaloženým nákladům na elektromagnetickou ochranu knih, neúměrně dlouho.

Zatím je jasné, že rušivé ovlivňování funkce způsobují cizí elektromagnetické vlny, vyvolávané částečně elektronickými předřadníky stropních svítidel, ale zejména další elektromagnetické vlny, jejichž zdroj se doposud nepodařilo zjistit.

A jak přijali knihovnu čtenáři? Je pro ně otevřena 36 hodin týdně (úterý a čtvrtek 9–19, středa 12–19, pátek 9–15, sobota 9–12 hodin). Knihovna do 30. 6. 2006 (od otevření 21. 3.) uskutečnila celkem 25 285 výpůjček 10 039 návštěvníkům. Z toho bylo 2165 výpůjček zájemců o studium angličtiny. Srovnání statistických údajů se situací před rekonstrukcí není dost dobře možné, protože tehdy byl zájem o knihovnu dlouhodobě limitován stavební činností související s výstavbou konečné stanice metra.

Mezitím jsou před dokončením automatizovaného provozu další tři pobočky Městské knihovny v Praze. Přípravuje se generální rekonstrukce a nástavba knihovny v Ruské ulici a výstavba pobočky Dejvice v Praze 6 v připravovaném objektu Národní technické knihovny na Flemingově náměstí. Automatizace celé sítě pražské Městské knihovny (včetně bibliobusů, kde ovšem provoz už automatizován je) by měla být dokončena v letech 2009–2010.

LADISLAV KURKA (kurkal@mlp.cz)
Foto ONDŘEJ ČERNÝ

Internetové katalogy – cesta zarúbaná?

Na tomto místě měl být původně otištěn článek *Internetové katalogy – cesta zarúbaná?*, uvedený v seznamu použité literatury jako zdroj číslo 2. Za tři roky, které od té doby uplynuly, se však v oblasti internetových prezentací OPAC na Slovensku mnohé změnilo. Proto vznikla upravená verze s porovnáním.

„Našel mě Google, tedy jsem.“ Uvedená parafráze známého výroku, kterou jsem někde vyčetla, mi vytanula na mysl ve chvíli, kdy jsem se na krátký čas stala členkou většího pracovního týmu, neúspěšně prohledávajícího jeden slovenský internetový katalog knižního fondu za druhým. Nechci tu rozebírat smíšené pocity ovládající knihovníky, kteří se na chvíli nedobrovolně stali řadovými čtenáři a studenti, zoufale a bezvýsledně hledajícími (nevím už v kolikáté knihovně) žádanou odbornou literaturu, nutnou ke studiu. Lituji však hledanou a neobjevenou knihu: „Nenašli ji, tedy není.“ Naštěstí to platí jen virtuálně.

Rešeršní požadavky s nulovým výsledkem totiž zdaleka nevznikají jen tehdy, když požadovaný předmět, dokument apod. v rámci prohlíženého internetového zdroje (katalogu) neexistuje. Stačí „jen“ nesprávně zadat požadavek.

Rozeberme si statistiku vyhledávání v katalozích CVTI SR. Za dva testovací měsíce začátkem roku 2002 zadali uživatelé asi 1200 dotazů. Z toho byla přibližně třetina neúspěšných.

Byli vinni uživatelé? Ptáte se, z jakých důvodů by to měli být právě oni? Například proto, že osm procent z nich si nepřečetlo, že se dotazy musí zadávat bez diakritiky, nikdo nepoužil booleovské operátory OR a NOT, jen deset procent použilo operátor AND spojující alespoň dva termíny. Devadesát procent dotazů se tedy skládalo jen z jediného termínu a i tak z nich bylo tolik irelevantních! Buď uživatelé hledali – obrazně řečeno – hrušky mezi jablky, nebo neovládají ani základní syntax formulace dotazu, anebo...?

Na podobné situace jsou experti IT zvyklí reagovat tvrzením, že když uživatelé nic nenajdou, je to jejich vina. Nevědí, co chtějí, a když to náhodou přesně vědí, nevědí zas, kde mají hledat a navíc jsou počítačově negramotní. A co když je pravda úplně jiná? Totiž, že internetové stránky a katalogy jsou vytvořeny v takovém designu a uživatelském rozhraní, které dokáže odradit i bájného Sisyfa? Anebo, že by se v tom nevyznal ani počítačový supermág Bill G.?

Zkusme posoudit z hlediska přístupnosti či uživatelské přijatelnosti naše slovenské internetové katalogy. Za základ si vezmeme dvanáct vědeckých knihoven.¹ Navštívme jejich internetové stránky, podívejme se, jestli mají vystavený katalog fondu, a když ano, jaký software k tomu použily.

Výsledek jsme shrnuli do následující tabulky:

Knihovna	URL	Použitý software 2003	Použitý software 2006
CVTI SR	http://www.cvtisr.sk	CDS/ISIS	Daimon
SEK	http://www.sek.euba.sk	Advanced Rapid Library	Advanced Rapid Library
SLDK TU	http://www.sldk.tuzvo.sk	Rapid Library	Advanced Rapid Library
SLLK	http://www.sllk.gov.sk/	Rapid Library	Advanced Rapid Library
SLPK	http://www.slpk.sk	FlexLib 3i	FlexLib 3i
SNK	http://www.snk.sk	Aleph	Virtua
SPGK	http://www.spgk.sk	CDS/ISIS	Virtua
ŠVK BB	http://www.svkbb.sk	VTLS	Virtua
ŠVK KE	http://www.svkk.sk	Aleph	Aleph
ŠVK PO	http://www.svkpo.sk	Advanced Rapid Library	Virtua
UKB	http://www.ulib.sk	Aleph	Aleph
ÚK SAV	http://www.uk.sav.sk	Advanced Rapid Library	Advanced Rapid Library

Obr. 1 Multidatabázové vyhledávání

Obr. 2 Výsledek multidatabázového vyhledávání

Co se za období od roku 2003 v oblasti katalogů vědeckých knihoven změnilo?

Uvedené knihovny provozovaly a provozují pět typů katalogů (ty od jednoho producenta knihovnických softwarů se totiž designem i způsobem obsluhy podobají jako vejce vejci). Tři roky je dost dlouhé období, katalogy jsou modernější, přehlednější, přístupné. Zdá se, že Ariadnina nit, kterou jsme před třemi lety doporučili jedné z knihoven natáhnout z hlavní internetové stránky k vyhledávání v online katalogu, už není nutná. Největší změnou je vytvoření a zprovoznění *Portálu ke katalogům a sbírkám slovenských knihoven Slovenská knihovna*, který funguje pod systémem Virtua (viz Katusčák, Dušan: Projekt KIS3G a cesta ke Slovenské knihovně. In: Čtenář 57, 2005, č. 10, s. 325–328; 57, 2005, č. 11, s. 376–377; 57, 2005, č. 12, s. 397–399). Věnujme systému Virtua (výjimečně neanonymně) několik pohledů:

Pohled první

Na titulní stránce portálu v levé části obrazovky upoutá vyhledávání podle druhu dokumentů (knihy, seriály, články...) a v pravé části obrazovky se nachází vyhledávání podle knihoven; momentálně uvádí odkazy na katalogy deseti institucí. Klikneme si na jeden z nich (myslím, že druhý shora), který by měl být podle neoficiálních informací zatím nefunkční. Zobrazila se titulní stránka vyhledávání – *Vyhledávání přes indexy*, kterou mají nastavenou

všechny knihovny zúčastněné v projektu. Všimneme si malé poznámky *Nemáte povolenou funkci navigace* a pokračujeme v práci: zadáme jméno známého slovenského autora, klikneme na ikonu *Hledat* a... zastaví nás systémová zpráva *Vyskytla se komunikační chyba*.

Nevadí, zkusíme zadat tentýž dotaz v jiné knihovně z multidatabázové nabídky. Vyhledávání funguje.

Zajímavější je však multidatabázové vyhledávání knih. První, co mě zarazí, je skutečnost, že namísto deseti knihoven, nabízených na hlavní straně portálu, se mi jich zobrazí jenom pět, a to úplně jiných než na hlavní straně. Chybí dokonce knihovna, kterou jsem si zvolila z nabídky na titulní straně a jejíž jméno je zobrazeno i v hlavičce stránky. Protože jsem si ji zvolila, její fondy mě zajímají. Vyberu si všech pět a znovu zadám známé jméno a příkaz *Hledat*. Čekám. Minutu, dvě, pět... Jako odpověď na dotaz mám čistou obrazovku. Proč? Vyhledávání v kterékoli z nabízených knihoven jednoduše nefunguje.

Vyzkouším multidatabázové vyhledávání v člancích. Výborně, nabídka knihoven obsahuje i tu mnou požadovanou (obr. 1). Na rozdíl od monografií tu funguje i vyhledávání. Ale proč je výsledek vyhledávání v Slovenské knihovně (čili v souborném katalogu) totožný s vyhledáváním v „mé“ databázi. (obr. 2)?

Portál je poměrně nový, kromě zjevných kvalit má ještě své mouchy... **Nefunkční položky a volby by ale rozhodně měly být ošetřeny proti vstupu, aby uživatele nemátly a nekazily celkový dojem.**

Pohled druhý

Do katalogů se dostaneme přes dvě vrstvy stránek. Z hlavní stránky máme sice odkaz *Katalog*, nemůžeme však hned zadat vyhledávací řetězec, nejdřív musíme zadat typ vyhledávání: *Jednoduché*, *Rozšířené*, *Složené* nebo *Index* (obr. 3). Pro laika je to možná nesrozumitelné a pro netrpělivého trochu zdouhavé. Spolu s výběrem databáze máme na další stránce k dispozici i pět dalších zužujících kritérií či limitů: *Rok vydání*, *Druh dokumentu*, *Přístupnost*, *Jazyk* a *Země vydání*. Rok vydání hledané knihy neznám, možná se budu trápit i s určitým druhu dokumentu. Protože znám pouze autora a název díla, tato kritéria nevyplním. Bohudík, už vidím i řádek na zadání řetězce. Před ním je však výběr ze sedmnácti (!) druhů vyhledávacích kritérií. Co se ukrývá pod označením *Hlavní název* a co pod pojmem *Názevové údaje*? Signaturu, ISBN, ISSN dokumentu určitě neznám z paměti. To bych musela mít knihu fyzicky před sebou. V tom případě si ji asi nebudu muset půjčovat. (?) Raději proto ponechám předem definovanou hodnotu *Všechna pole* a zadám dotaz. Výsledek vyhledávání je na vysoké úrovni. Obsahuje údaj, zda je požadovaný dokument k dispozici, pokud jsem čtenář, můžu si ho ihned (na způsob elektronického obchodu) vložit do nákupního košíku. Skvělé – konečně, po takové námaze!

Ne všechny knihovny, využívající tento knihovní software, **nabízejí všechny z uvedených vyhledávacích kritérií. Zajímavé by asi bylo statistické zjištění, kolik z nich při své práci prakticky využijeme?**

Obr. 3 Výběr typu vyhledávání

Pohled třetí

Zatím jsme hovořili o dvou na Slovensku nepoužívanějších knihovnických systémech a nejzásadnější připomínky už zazněly. Online katalogy čtyř vědeckých knihoven pod třemi systémy zatím zůstaly stranou. Všechny (obr. 4, 5 a 6) jsou z hlediska srozumitelnosti, obsluhy i zobrazení stavu dokumentu úplně vyhovující. Rozhodně si nemyslím, že si své místo outsidera v tomto článku „vybojovaly“ nižší kvalitou či menším komfortem než ty, které byly zmíněny výše. Na rozdíl od situace před třemi lety, mají všechny online rezervaci dokumentu i zobrazení jeho aktuálního stavu.

Prohledávání slovenských internetových katalogů byl užitečný trénink důvtipu a trpělivosti. Jako výsledek si dovoluji knihovnické obci předložit k úvaze a diskusi několik myšlenek a tipů na zlepšení uživatelského komfortu pro práci s online katalogem:

1. Méně (vyhledávacích kritérií) je někdy více. Čtenář není knihovník, nic mu neříká MDT, ISBN, nezná signaturu ani různá tematická třídění. Pro orientaci v katalogu mu postačují nejběžnější kritéria, jako název, autor, klíčová slova, případně vydavatelské údaje.

2. Přístup ke katalogu by měl být co nejjednodušší. Jednotlivé knihovnické systémy mají své principy a limity, ale žádný z testovaných systémů nevyžaduje, aby se člověk musel k oknu pro zadávání vyhledávacího řetězce proklikávat z hlavní stránky až třemi hierarchickými úrovněmi, stačí jedna, nejlépe dvě.

Obr. 4 Formulace dotazu (1)

Obr. 6 Formulace dotazu (3)

Heslo by rovněž nemuselo být od čtenáře požadované hned na začátku práce, ale až při zájmu o rezervaci či výpůjčku. I neregistrovaný zájemce by měl mít možnost vidět, zda je kniha k dispozici, nebo jestli je půjčená.

3. Bohužel, často se při práci řídíme pravidlem, že pokud selže metoda pokus-omyl, je nutné prostudovat návod. Přimlouvám se za respektování lidského faktoru při grafickém ztvárnění stránek: Aby se zájemce o obsah online katalogů nevzdal svých pokusů předčasně, měly by alespoň základní teze pomůcky „bít do očí“ **a návod by měl být výstižný, stručný a hlavně vždy na dosah, a ne schovaný někde pod malou ikonou v rohu obrazovky.**

4. Jaké znalosti vlastně u uživatele internetového katalogu předpokládáme (knihovnické, zručnost při práci s internetem, orientaci ve fondech knihoven atd.) **a jaké náš uživatel skutečně má?** Není náhodou mezi předpokladem a realitou značná disproporce?

5. Poslední námět: stojí za úvahu zorganizovat a odborně garantovat vzdělávací seminář například s názvem: Vyhledávání v online ka-

Obr. 5 Formulace dotazu (2)

Náš pracovní knihovnický tým, který jsem zmínila v úvodu článku, našel požadovanou odbornou literaturu (českou) nakonec v souborném katalogu ČR. Zda ji naše knihovny opravdu nemají ve fondech, to se zřejmě už nedozvím. A ještě něco: jaké jsou naše online katalogy co do správnosti zápisu (překlepy apod.), kompletnosti vzhledem ke skutečnému stavu fondu a výpůjček, výstižnosti a rozsahu zadávání předmetových hesel či klíčových slov? To by však asi byl problém na dlouhé povídání...

DANICA ZENDULKOVÁ (zendulkova@cvtisr.sk)
Překlad OLGA VAŠKOVÁ

LITERATURA:

- Ilavská, J.: WWW stránky slovenských knižnic. In: IT Lib, roč. 5, č.1/2001, online: <http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib011/www.htm>
- Zendulková, D.: Internetové katalogy – cesta zarúbaná. In: Bulletin SAK roč. 11, č. 4/2003 str. 14–20, online: <http://www.sakba.sk/bulletin/2003/bull4/cl3.html>

Výstava Jezuité a Klementinum

Malé ohlédnutí za pozoruhodnou expozicí

Rok 2006 je v mnoha ohledech „památeční“ pro jezuitský řád, pro jeho dějepisce, obdivovatele i kritiky, ale také pro Klementinum a Národní knihovnu ČR. Ti všichni totiž vzpomínají několika významných výročí: uplynulo 500 let od narození dvou jezuitských světců – sv. Františka Xaverského a bl. Petra Fabera, 450 let od úmrtí zakladatele řádu sv. Ignáce z Loyoly a také 450 let od příchodu prvních jezuitů do Prahy dne 18. dubna 1556. Jeden z Ignácových spolupracovníků, Petr Canisius, předem v Praze zjišťoval situaci a vyhlédl i vhodné sídlo pro nastěhování prvních dvanácti příchozích, a to v dominikánském klášteře u sv. Klimenta, sice takřka opuštěném a polorozpadlém, ale výhodně umístěném v atraktivní lokalitě při vyústění Karlova mostu. Stavební činnost sponzorovaná habsburskými panovníky i bohatými mecenáši řádu dala během dlouhých století (výstavba koleje byla dokončena až v průběhu dvacátých let 18. století) vzniknout jednomu z nejkrásnějších barokních areálů v Praze – Klementinu, sídлу dnešní Národní knihovny ČR.

Národní knihovna se proto ráda připojila k celosvětovým oslavám jubilejního roku a společně s Českou provincií Tovaryšstva Ježíšova připravila obsáhlou výstavu nazvanou *Jezuité a Klementinum*. Výstava pořádaná od 25. dubna do 15. června 2006 zároveň zahájila činnost nové pražské galerie – Galerie Klementinum – ve dvou nově rekonstruovaných chodbách traktu Klementina obráceného do Křižovnické ulice. Nikde by nemohla být nalezena vhodnější kulisa právě pro tuto výstavu než v překrásných barokních prostorách zdobených nástropními obrazy s výjevy ze života sv. Ignáce a sv. Františka Xaverského a stále ještě dýchajících atmosférou oduševnělé meditace.

Během úvah předcházejících vlastním přípravám výstavy se pořadatelé rozhodli při výběru exponátů vycházet především z vlastních fondů Národní knihovny ČR a doplnit je kopie mi archiválií, výpůjčkami muzejních předmě-

tů z několika pražských institucí a památek z vlastnictví současného Tovaryšstva Ježíšova. Výstava byla věnována tématu, o němž po dlouhou řadu let panovalo mlčení. Autorky libreta a scénáře proto zvolily takovou koncepci a výběr exponátů, které by prezentovaly činnost Tovaryšstva Ježíšova v kompaktním celku postihujícím světla i stíny působení řádu v Evropě a na dalekých misiích, v České provincii Tovaryšstva Ježíšova i přímo v pražském Klementinu, a to od příchodu do Čech v roce 1556 až do zrušení řádu v roce 1773.

Celá expozice byla členěna na tři velké celky: první nazvaný *Provincie* byl uveden informacemi o osobě sv. Ignáce, o založení řádu, o jezuitských světcích a dějinách řádu do roku 1773. Oddíl pokračoval zprávami o prvním vyhnání jezuitů v roce 1618 a jejich návratu o několik let později, dějinami samostatné České provincie TJ založené v roce 1623, zprávami o jednotlivých kolejích a řádových domech, úctě věnované Panně Marii a také všem českým světcům, velká pozornost byla věnována účasti na zahraničních misiích. Druhou část výstavy nazvaly *Kolej u sv. Klimenta*. Prezentovala jak dějiny nejstarší a největší jezuitské koleje u nás, tak zprávy o řádových členech, o hospodářských záležitostech koleje, o její knihovně, tiskárně a také o klementinské lékárně a jejích zázračných pilulkách i o účasti jezuitů v obraně Karlova mostu před švédským vojskem. Bohatě dokumentován byl rovněž stavební vývoj Klementina a jeho umělecká výzdoba. Opomenuty nebyly ani zprávy o radostech a strastech všedního dne, k němuž patřily i takové hrůzy jako byly oběti morových epidemií, ale také o dnech svátečních – o velikolepých slavnostech, procesích a divadelních představeních. Pozornost věnovaly také cenným památkám na slavné matematické muzeum, které v Klementinu sídlilo. V prvním patře nové galerie byla pod názvem *Osobnosti* umístěna třetí část výstavy. Zaměřila se na lidské

P. Mezenský – Miscellance >
Foto EVA HODÍKOVÁ

Jezuitský kněz >>
s bratrem laikem
Foto I. KRÁL

osudy významných členů řádu pocházejících ze zahraničí, na život a dílo tří nejznámějších jezuitů pocházejících z českých zemí – Bohuslava Balbína, Valentina Stansela, Josefa Steplinga a některých řádových hodnostářů, ale nezapomněla ani na životní osudy šířitelů víry, kazatelů, spisovatelů a básníků i představitelů dlouhé řady vědních oborů.

Řada exponátů na této výstavě zažila vlastní svou premiéru. Poprvé zde byl představen soubor vybraných pětadvaceti originálů z unikátní sbírky univerzitních grafických tezí – jde o rozměrné grafické listy ozdobené rytinami podle návrhů významných umělců té doby, mezi nimi byl i Karel Škréta a Jan Jiří Heinsch, nebo reprodrukami na náměty věhlasných italských, francouzských nebo vlámských malířů. Jejich účel byl velmi slavnostní: podmínkou k obhajobě prvního či závěrečného stupně univerzitního studia bylo úspěšné absolvování veřejné disputace na dané téma, jehož obsah byl předem ohlášen tezemi, které byly zesíleny významnými osobnostem. Na většině univerzitních fakult byly publikovány v podobě knižního svazku, na pražské filozofické fakultě, která se po Bílé hoře dostala pod přímý vliv jezuitského řádu, záhy převážila jiná forma – grafické listy tištěné na papíru nebo hedvábí. Zatímco v několika evropských knihovnách, muzeích nebo archivech nalézáme pouze ojedinelé exempláře a obsáhlejší sbírka je jen

v Augšpurku, Národní knihovna ČR se může pyšnit naprosto jedinečným souborem 526 univerzitních grafických tezí z let 1637–1754. Ve spolupráci s několika předními znalci byly z tohoto souboru vybrány grafiky ikonograficky se vážící k tématu výstavy a umělecky vysoce hodnotné.

Pozornost návštěvníků poutaly liturgické předměty a devocionálie, půjčené na výstavu z majetku Tovaryšstva Ježíšova: slavnostní kalichy a monstrance zdobené drahými kameny i výjevy ze života jezuitských světců. Jezuité patří mezi řády řeholních kleriků, pro členy není tedy povinně předepsáno nošení řádového oděvu, přesto je naše běžná představa jezuitu spojena s černým hábitem doplněným černým kloboukem s širokou krempou. I tyto řádové oděvy mohli návštěvníci na výstavě spatřit, ale nejen to – vystavený jezuitský klobouk vzbuzoval úctu nejen svým zjevným stářím, ale především tím, že patřil dvěma jezuitským světcům: sv. Františku Borgiovi (1510–1572), přednímu španělskému šlechtici, který se vzdal moci, majetku i kariéry u panovnického dvora a vstoupil do Tovaryšstva a posléze pak sv. Edmundu Championovi (1540 až 1581), který své misionářské ostruhy získal v Čechách a po odjezdu do rodné Anglie byl zatčen a krutým způsobem umučen. Vzácné památce se dostalo oficiálního potvrzení její autentičnosti, a to písemným záznamem na

Čínsko-latinský slovník

Foto EVA HODÍKOVÁ

kousku pergamentu připojeném ke spodnímu okraji klobouku.

Na výstavě bylo možné spatřit ještě další památky na významné členy řádu, tentokrát v kopiích archiválií uložených v Národním archivu – vlastnoruční podpis sv. Ignáce na dopise z 12. února 1556 s odpovědí císaři Ferdinandovi I. na jeho žádost o vyslání jezuitů do Prahy, dále podpis rektora svatoklimentské koleje Jindřicha Blissemia na dopise z 19. září 1562 a podpis českého provinciála Matěje Tamera na listu z r. 1678.

Z fondů Národní knihovny ČR byly vystaveny unikátní autografy Bohuslava Balbína (1621–1688), především nedávno restaurovaný rukopis jeho nejslavnějšího díla – Obrany jazyka slovanského, ale také jeho přehledu „učenných Čech“, dále osobní výpisky a poznámky z četby a dokonce jeho autograf s poznámkami o církevních dějinách Čech, tedy rukopis dlouho považovaný za nezvěstný. Návštěvníci mohli vidět také vlastnoručně psaný dopis jezuita snad nejvíce vepsaného do povědomí české veřejnosti v souvislosti s působením Tovaryšstva – Antonína Koniáše (1691–1760). Vystaven byl rovněž rukopis s podpisem Valentina Stansela (1621–1705), další pozoruhodné osobnosti řádu, tentokrát v souvislosti s misijní činností a vědeckými výzkumy v Brazílii.

Soubor dalších rukopisných cimélií se zprávami o zahraničních misích nebyl také zatím nikdy prezentován v takovém rozsahu jako zde: vedle rukopisných zpráv o misích v Kanadě, Laponsku, Asii (oblast Macaa) bych chtěla upozornit především na rukopis Ignáce Tirsche

(1733–1781) o jeho působení v Mexiku a Dolní Kalifornii. S tímto rukopisem, jehož texty jsou doprovázeny takřka padesáti kresbami, měli zájemci možnost se seznámit již dříve, poprvé naopak mohli spatřit jiný nádherně ilustrovaný rukopis – zprávy misionáře Jana Milana o misii v Povolží a na Krymu z období kolem r. 1700. Slovem i obrazem poutavě popisuje běžný život Kalmyků a Tatarů všech společenských vrstev. Pro misijní účely vznikly také další dva rukopisy obsahující jazykové pomůcky: španělská učebnice jazyka peruánských indiánů Quechua z první třetiny 17. století a obsáhlý čínsko-latinský slovník z roku 1722.

Z vystavených tištěných památek patřil k nejstarším prvotisk díla Henrika Suso z roku 1496 – podle označení na titulním listě kniha pochází ze zaniklého kláštera v Ojvině, část jehož knihovny klementinští jezuité dostali darem záhy po svém příchodu. Knihovny se týkaly ještě další exponáty: pozoruhodné líčení knihovního sálu včetně popisu uspořádání fondu i čtenářských míst z roku 1618 a jedno z nejstarších vyobrazení barokního sálu v rytině doprovázející dílo B. Balbína.

Expozice prezentovala díla tvořící základní kameny učení – konstituce, řádové regule, soubory řádových instrukcí, duchovní cvičení doprovázená překrásnými rytinami, kázání i traktáty nejdůležitějších jezuitských teologů. Vystaveny byly také životopisy svatých z řad TJ, elogia členů řádu a pravidelně zpracovávané zprávy o činnosti jednotlivých řádových domů a přehledy hospodaření i pečlivě vedené účetní knihy. Opomínuta však nebyla ani mnohá polemická díla z řad protijeziuitské opozice včetně hanlivých pamfletů.

Část exponátů se věnovala následkům morových epidemií a činnosti klementinské lékárny, proslulé svými speciálními pilulkami, jejichž složení bylo nalezeno v původní tištěné receptuře: ta vyvolávala otázku, zda jejich obliba nepramenila z vysokého obsahu opia, které receptura obzvláště zdůrazňuje.

Všichni členové jezuitského řádu byli velmi erudovaní, ostatně kvality jezuitského školství uznávali i protivníci řádu a dlouho platilo za nejlepší v Evropě, četní z jezuitů nadto ještě vynikali v řadě uměleckých i vědních oborů. Pro autorky výstavy bylo proto mimořádně obtížné

sestavit reprezentativní výběr ukázek tak, aby nic podstatného nepominul, ale ani návštěvníky nezahltil dalšími a dalšími knihami. Návštěvníci tak měli možnost se seznámit s nejvýznamnějšími díly z literatury krásné, vzdělávací a odborné, a to z řady humanitních i přírodních věd. Velká pozornost byla věnována matematice, chápané kdysi v daleko širším rozpětí než dnes. Tomu ostatně korespondovalo i matematické muzeum, které v Klementinu vzniklo v roce 1722 a pro veřejnost bylo otevřeno o rok později. Vedle vědeckých přístrojů z oblasti geometrie, fyziky, mechaniky a astronomie, totiž obsahovalo i cizokrajné přírodniny, mechanické hříčky, hudební a pohybové automaty, etnografické kuriozity i četné obrazy. Ze skromných pozůstatků zaniklé sbírky, jejichž části jsou dnes uloženy v Národním muzeu a v Národním technickém muzeu, byl na výstavě ukázán výběr sedmnácti pozoruhodných památek, které oživily jinak převážně knižní expozici a které také zasloužené přitahovaly pozornost návštěvníků.

Působení jezuitů na našem území vyvolává v mnohých z nás rozporuplné reakce často vycházející ze vžitých klišé, která jsou stále tradována, i když bez opodstatnění ve skutečných událostech. Naše historické povědomí tak vzalo na milost jen některé z významných jezuitů

ských osobností a je to zpravidla odůvodňováno jejich vzdělaností, případně vlastenectvím – jako v případě B. Balbína. Málokdo si je však vědom, že obě charakteristiky se týkají většiny členů řádu, všichni totiž absolvovali dlouholeté vysokoškolské studium na renomovaných univerzitách. A vlastenectví? Většina z členů pocházejících z českých zemí projevovala svůj hluboký vztah k vlasti nejen slovy, ale rovněž aktivními činy. Vždyť i to málo, co v zemích jižní nebo střední Ameriky vědí o naší zemi, má často hluboké kořeny spojené s působením českých misionářů. Obviňování z královraždy a zákulisních politických intrik patří skutečně již do říše báčerek. Stejně jako další atribut, jehož jezuiti už asi nikdo nezbaví a tím je jim přisuzovaný slogan *Účel světí prostředky*. Nejen že jej nenalzáme nikde v řádových písemnostech, ale nedočteme se tam nic, co by jej třeba jen vzdáleně připomínalo, nebo co by vyvolávalo podezření, že by jej vynášeli.

Pokud výstava napomohla vnímavým návštěvníkům vyřešit některé z těchto rozporů, splnilo se tím přání autorů výstavy *Jezuité a Klementinum* i stejnojmenné publikace vydané při této příležitosti.

ALENA RICHTEROVÁ
Alena.Richterova@nkp.cz

Rakousko čte – místo setkání knihovna

V týdnu od 16. do 22. října 2006 proběhne v rakouských veřejných knihovnách celostátní akce *Österreich liest. Treppunkt Bibliothek (Rakousko čte – místo setkání knihovna)*. Jde o určitou dobu českého Týdne knihoven, ale veškeré aktivity jsou zaměřeny především na podporu četby a čtenářství. Záštitu nad akcí převzal rakouský spolkový prezident Dr. Heinz Fischer a představitelé všech spolkových zemí. Aktivní účast přislíbila řada prominentních osobností z oblastí politického života, sportu, kultury a mládežnické scény. Zároveň bude vydána řada propagačních materiálů, např. plakáty s významnými osobnostmi s tematikou četby, trička s potisky, záložky apod. Knihovny pro tento týden připraví řadu aktivit, například předčítání s významnými osobnostmi, besedy se spisovateli, čtenářské animace, písácké dílny v knihovnách apod. Akci organizuje rakouský Svaz veřejných knihoven (*Büchereiverband Österreich*), který pro knihovny připravil řadu podpůrných materiálů, dílen a metodických materiálů. Propagační četby se zabýval i mezinárodní kongres *Netzwerk Lesen (Sít čtení)* <http://www.bvoe.at/kongress06/>, který se uskutečnil 29. a 30. května 2006 ve Vídni. Další informace je možno nalézt na: <http://www.oesterreichliest.at/>.

VÍT RICHTER

Seminář pro pracovníky zvukových oddělení

MěK v Třebíči 16. května 2006

Již osmý seminář pro pracovníky zvukových oddělení a oddělení, kde pracují se zrakově postiženými, uspořádala Městská knihovna v Třebíči.

Své zástupce vyslalo 25 knihoven z celé ČR a byl pro ně připravený následující program:

1. Jak psát žádosti o finanční podporu na projekt MK ČR Knihovna 21. století.
2. Teiresiás – středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky.
3. Aktuální informace z Knihovny a tiskárny K. E. Macana v Praze.

K prvnímu bodu si připravily prezentaci *Hana Lacinová z Krajské knihovny Vysočiny v Havlíčkově Brodě*, která v minulých třech letech byla členkou grantové komise pro Knihovnu 21. století a *Jitka Němcová z pořádající Městské knihovny v Třebíči*. Pro kolegyně z knihoven byl připraven nikoliv návod, ale užitečné rady, jak postupovat při psaní žádosti o finanční dotaci na zvukové knihy. Které povinné části projektu musí respektovat, co je vhodné uvádět a naopak, čeho se vyvarovat. Mnoho knihoven již několik let tyto žádosti podává, některé mají na vypracování podobných žádostí určeny speciální pracovníky. Avšak zejména v menších knihovnách, kde personální obsazení nemůže být příliš rozsáhlé, si tyto žádosti píšou sami pracovníci příslušných oddělení. Především pro ně byl určený tento bod programu a snad se jim i díky naší pomoci podaří finanční podporu v příštích letech získat.

Hana Lacinová nám ještě na závěr představila novou členku této komise, kterou bude pro příští tři roky Martina Grimová z MěK Jihlava.

Pozvání na letošní seminář dále přijali *Mgr. Karolína Stehlíková a Petr Hladík ze Střediska pro pomoc studentům se speciálními nároky Teiresiás*, které zřídila v roce 2002 Masarykova univerzita v Brně. Představili program celoživotního vzdělávání nevidomých. Cílem tohoto programu, který je dotovaný Ministerstvem školství ČR a probíhá od roku 2000, je umožnit zrakově postižené veřejnosti doplnit si vzdělání v jednotlivých předmětech akreditovaných studijních oborů. A právě díky dotaci si toto vzdělání mohou doplnit všichni zrakově postižení bez ohledu na sociální postavení a věk. Příslušné předměty se vyučují způsobem, který odpovídá zrakovému postižení. Zrakově postižení se můžou zúčastnit výuky akademických i neakademických oborů z oblastí informační technologie (studium „šitě na míru“), cizí jazyky a li-

teratura a základy středoškolské a vysokoškolské matematiky. Kurzy probíhají v poměru 1:1, tzn. 1 lektor, 1 student. Na kurz není stanoven přesný časový limit, přizpůsobuje se schopnostem studenta.

Pomůckou při studiu může být *Hybridní kniha*, kterou představil jeden z jejich tvůrců Petr Hladík. Hybridní kniha je multimediální publikace, kombinující elektronický text s jeho zvukovou nahrávkou a je doplněna navigačním aparátem. Ten se skládá ze tří základních navigačních prvků doplněných hlasovým výstupem. V praxi to znamená, že se pomocí jedné klávesy může uživatel přesouvat v textu, v kapitolách. Klávesu lze intuitivně ovládat jednou rukou. V současnosti existuje šest titulů hybridních knih, účastníci semináře měli možnost zhlédnout prezentaci výuky angličtiny v podobě hybridní knihy. O titul je velký zájem; ještě je důležité upozornění, že učitel musí mít k dispozici tištěný titul stejného vydání, podle kterého byla hybridní kniha vydaná. Tato učebnice obsahuje i slovníky, klíče a úkoly a tým odborníků na ni spolupracoval asi tři čtvrtě roku. Další tituly: Zlaté století astronomie, Úvod do filozofie, Úvod do sociologie, Úvod do kognitivní psychologie, Čítanka anglických textů.

Hybridní knihy jsou distribuovány na CD společně s prohlížeči hybridních publikací. Ukázky lze zhlédnout a knihy objednat na: <http://www.teiresias.muni.cz/?chapter=7-4>

Posledním bodem semináře bylo setkání se zástupkyněmi Knihovny a tiskárny K. E. Macana v Praze, které se semináře zúčastňují každý rok: vedoucí knihovny Dagmar Turková a Renáta Meyerová. Všechny účastníky překvapila zpráva, že do konce roku se knihovna musí rozhodnout, jakou náhradu nosiče zvukové knihy zvolí. Znamená to tedy, že zvuková kniha na kazetě bude v průběhu několika příštích let končit a my se pravděpodobně již v příštím roce na semináři dozvíme, jaká náhrada bude vybrána. Je samozřejmé, že přechod bude velmi náročný, knihovna musí řešit i strukturu nahrávání apod. Zcela jistě ale budou kazety zachovány pro potřebu náhrady za stávající zvukové knihy. Tudíž opravy kazet budou probíhat dál.

Dále D. Turková požádala všechny přítomné o včasné zaslání objednávek – datum, i předchozí objednávky, jsou uvedeny na každé objednávce. Je třeba také rozlišovat staré objednávky (již vydaných titulů z katalogu) od objednávek nových. Byly rozdány se-

znamy titulů schválených na letošní rok – pokud by měl kdokoliv o tento seznam zájem, pište na adresu: jnemocova@knihovnatr.cz. Adresa, která byla uvedena na objednávce dne 31. 5. 2006, patří výrobci velmi důležité pomůcky pro ukládání zvukové knihy – svazovacích gumíček. Takže pokud máte někde v knihovně této zdánlivě drobnosti nedostatek, můžete si ji objednat na již zmíněné adrese. Z tohoto

výčtu je patrné, že poslední část byla ryze praktická a vyplněná dotazy, návrhy a diskuzí.

Všem zúčastněným a hostům ještě jednou touto cestou děkuji za jejich zájem a přízeň a těším se na setkání v Městské knihovně v Třebíči opět v příštím roce.

JITKA NĚMCOVÁ (jnemocova@knihovnatr.cz)

Možnosti čerpání prostředků na rozvoj knihoven v rámci Společného regionálního operačního programu

3. část

10. PROCES IMPLEMENTACE

Proces implementace byl zahájen 1. výzvou v květnu 2004. V únoru 2006 byla vyhlášena

6. výzva, 7. a 8. byly vyhlášeny v květnu, resp. červnu 2006. Více informací proto mohou poskytnout sekretariáty Regionálních rad na jednotlivých krajských úřadech.

Podrobné kontakty ZS podle regionů soudržnosti

KONTAKTY PRO REGION SOUDRŽNOSTI JIHOZÁPAD

Kraje Jihočeský a Plzeňský

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Jihočeského kraje, U Zimního stadionu 1952/2, 370 76 České Budějovice

- Personální obsazení sekretariátu: **Ing. Andrea Nádravská**, vedoucí oddělení S-RR
- Kontakt: tel.: +420 386 720 213, e-mail: nadravska@kraj-jihocesky.cz

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Plzeňského kraje, Škroupova 18, 306 13 Plzeň

- Personální obsazení sekretariátu: **Ing. Jindrová**, vedoucí oddělení S-RR
- Kontakt: tel.: +420 377 195 576, e-mail: petr.pelcl@kr-plzensky.cz

KONTAKTY PRO REGION SOUDRŽNOSTI SEVEROZÁPAD

Kraje Ústecký a Karlovarský

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Ústeckého kraje, Velká Hradební 3118/48, 400 02 Ústí nad Labem

- Personální obsazení sekretariátu: **Ing. Libor Mikan**
- Kontakt: tel.: +420 475 657 130, e-mail: mikan.l@kr-ustecky.cz

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Karlovarského kraje, Závodní 353/88, 360 21 Karlovy Vary

- Personální obsazení sekretariátu: **Ing. Josef Švajgl**, vedoucí oddělení S-RR
- Kontakt: tel.: +420 353 502 272, e-mail: josef.svajgl@kr-karlovarsky.cz

KONTAKTY PRO REGION SOUDRŽNOSTI SEVEROVÝCHOD

Kraje Královéhradecký, Liberecký a Pardubický

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Královéhradeckého kraje, na adrese: Wonkova 1142, 500 02 Hradec Králové

- Personální obsazení sekretariátu: **Mgr. Zdeněk Semorád**, pověřen vedením S-RR
- Kontakt: tel.: +420 495 817 493, e-mail: zsemorad@kr-kralovehradecky.cz

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Libereckého kraje, na adrese: U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec 2

- Personální obsazení sekretariátu: **Ing. Richard Klimeček**, vedoucí oddělení S-RR
- Kontakt: tel.: +420 485 226 582, e-mail: richard.klimecek@kraj-lbc.cz

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Pardubického kraje, na adrese: Komenského nám. 125, 532 11 Pardubice

- Personální obsazení sekretariátu: **Ing. Ivana Víšková**, vedoucí oddělení S-RR
- Kontakt: tel.: +420 466 026, e-mail: ivana.viskova@pardubickykraj.cz

KONTAKTY PRO REGION SOUDRŽNOSTI STŘEDNÍ MORAVA

Kraje Olomoucký a Zlínský

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Olomouckého kraje na adrese: Jeremenkova 40a, 779 11 Olomouc

- Personální obsazení sekretariátu: **JUDr. Zdeňka Šrámková**, vedoucí oddělení S-RR
- Kontakt: tel.: +420 585 508 656, e-mail: z.sramkova@kr-olomoucky.cz

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Zlínského kraje na adrese: tř. T. Bati 21, 761 90 Zlín

- Personální obsazení sekretariátu: **Ing. Lenka Hnilová**, vedoucí oddělení S-RR
- Kontakt: tel.: +420 577 043 855, e-mail: lenka.hnilova@kr-zlinsky.cz

KONTAKTY PRO REGION SOUDRŽNOSTI JIHOVÝCHOD

Kraje Jihomoravský a Vysočina

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Jihomoravského kraje, na adrese: Žerotínovo nám. 3/5, 601 82 Brno

- Personální obsazení sekretariátu: **Mgr. Marta Horká**, vedoucí oddělení S-RR
- Kontakt: tel.: +420 541 651 334, e-mail: horka.marta@kr-jihomoravsky.cz

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě kraje Vysočina, na adrese: Žižkova 16, 586 01 Jihlava

- Personální obsazení sekretariátu: **Jaromíra Moudrá**, vedoucí oddělení S-RR
- Kontakt: tel.: +420 564 602 545, e-mail: moudra.j@kr-vysocina.cz

KONTAKTY PRO REGION SOUDRŽNOSTI MORAVSKOSLEZSKO

Sekretariát Regionální rady

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Moravskoslezského kraje, na adrese: 28. října 117, 702 18 Ostrava

- Personální obsazení sekretariátu: **Ing. Petra Chovanioková**, vedoucí oddělení S-RR
- Kontakt: tel.: +420 595 622 318, e-mail: petra.chovaniokova@kr-moravskoslezsky.cz

KONTAKTY PRO REGION SOUDRŽNOSTI STŘEDNÍ ČECHY

Sekretariát Regionální rady regionu soudržnosti NUTS 2 Střední Čechy

Sekretariát RR je umístěn v Krajském úřadě Středočeského kraje, na adrese: Zborovská 11, 150 21 Praha 5

- Personální obsazení sekretariátu: **Mgr. Marek Kupsa**, vedoucí oddělení S-RR
- Kontakt: tel.: +420 257 280 642, e-mail: kupsa@kr-s.cz

Pracovníci Sekretariátů regionálních rad poskytnou všem zájemcům aktuální informace o konkrétních výzvách i jejich finančních alokacích.

11. PŘÍKLADY PROJEKTŮ, KTERÉ BYLY V RÁMCI SPOLEČNÉHO REGIONÁLNÍHO PROGRAMU REALIZOVÁNY ČI JEJICHŽ REALIZACE DOPOSUD PROBÍHÁ

Krajská knihovna – multifunkční informační centrum regionu

CZ.04.1.05/3.1.00.1/0067

Cílem projektu je posílení a rozvoj lidských zdrojů v Karlovarském kraji s důrazem na rozvoj celoživotního vzdělávání, sociální integraci, posílení rovných příležitostí, zvýšení zaměstnanosti a rozvoj volnočasových aktivit.

Projekt se zaměřuje na zkvalitnění zázemí pro nabídku služeb poskytovaných veřejnou knihovnou, rozvíjení práce s handicapovanými, vybudování informační infrastruktury aj.

Projekt reflektuje stav, obecné problémy a možnosti rozvoje lidských zdrojů v rámci Karlovarského kraje. Projekt významně naplňuje horizontální cíle.

Vybudování prostor pro Masarykovu veřejnou knihovnu jako instituci komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně

CZ.04.1.05/3.1.00.1/0204

Předmětem projektu jsou stavební úpravy budovy vytvářející podmínky pro realizaci projektu v rámci priority 3.2 SRP „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“. Úpravy objektu budou směřovány k vybudování učebny o kapacitě 15 osob a sálu o kapacitě 70 osob. Budou instalovány bezbariérové prvky a prvky usnadňující přístup ke službám zdravotně postiženým občanům.

Centrum celoživotního vzdělávání a knihovna manželů Tomanových

CZ.04.1.05/3.1.00.1/0295

Rekonstrukcí domu na náměstí v Rožmitále vedle radnice vznikne Centrum vzdělanosti, kde bude polyfunkční informační centrum se zázemím knihovny a školícího zařízení. Budou zde poskytovány vzdělávací služby, kvalifika-

ční a rekvalifikační kurzy, programy na sociální integraci, bude zde přístup na internet. Zařízení formou přístupu k informacím a rozvojem kapacit v oblasti celoživotního vzdělávání pomůže k překonání bariér nedostatečného technického rozvoje těchto služeb, odlehlosti regionu a přispěje ke zvýšení hospodářského potenciálu a ke snížení nezaměstnanosti. V mikroregionu Třemšín, jehož součástí Rožmitál pod Třemšínem je, vzniknou v obcích pobočková centra napojená na hlavní centrum v Rožmitále.

Rekonstrukce knihovny na centrum celoživotního vzdělávání v regionu Hustopeče

CZ.04.1.05/3.1.00.1/0302

Projekt se zaměřuje na zvýšení kapacit a úroveň zázemí pro aktivity celoživotního vzdělávání prostřednictvím vytvoření bezbariérově přístupných prostor vhodně vybavených pro pořádání rekvalifikačních, jazykových a počítačových kurzů, odborně zaměřených poradenských besed s úzkou návazností na možnosti samovzdělávání.

V rámci projektu bude stávající objekt knihovny rozšířen tak, aby bylo vytvořeno dostatečné zázemí pro pořádání plánovaných akcí, bylo umožněno lépe dimenzovat prostory pro samovzdělávání a odborné besedy v rámci knihovny a koncentrovat všechny aktivity celoživotního vzdělávání na jedno místo přístupné pro pohybově omezené osoby. Dosavadní přístup na internet bude rozšířen a oddělen tak, aby aktivity spojené s užíváním internetu bylo možné provozovat nezávisle na provozu ostatních prostor Centra.

Internetizace knihoven Olomouckého kraje

CZ.04.1.05/2.2.00.2/0454

Primárním záměrem projektu je přeměna 215 veřejných knihoven Olomouckého kraje na informační centra obcí tak, aby zajišťovala rovný přístup všech skupin obyvatel kraje k tradičním i elektronickým informačním zdrojům. (Např. v oblasti vzdělávání, výzkumu, vývoje a podnikání; dále např. k plnění občanských a občansko-právních povinností a k řešení každodenních životních situací včetně zajištění možnosti komunikace s jinými subjekty (např. veřejná a státní správa, místní samospráva

a další nejrůznější instituce). V rámci realizace projektu dojde k připojení knihoven k vysokorychlostnímu internetu, k vybavení knihoven kvalitními a odpovídajícími informačními technologiemi a softwarovým vybavením včetně zajištění kvalitního vyškolení kvalifikovaných pracovníků knihoven pro využívání informačních technologií.

Internetizace knihoven v Libereckém kraji CZ.04.1.05/2.2.00.3/0887

Realizací tohoto projektu dojde k vytvoření sítě veřejných knihoven jakožto informačních míst s veřejně přístupným internetem – PIAP (141 nových informačních míst), s kvalifikovanou obsluhou a s odpovídajícím vybavením informačními technologiemi připojenými k širokopásmovému internetu.

Veřejný přístup občanů ve statutárním městě Brně k širokopásmovému internetu prostřednictvím veřejné knihovny CZ.04.1.05/2.2.00.3/1262

Prioritou projektu je vytvořit místa pro veřejný přístup občanů k širokopásmovému internetu (PIAP) v 32 provozovnách (z celkového počtu 38 provozoven) Knihovny Jiřího Mahena ve statutárním městě Brně. Projekt má za cíl vytvořit podmínky pro rovný přístup k informacím a vyrovnání šancí z hlediska možnosti přístupu k informačním zdrojům pro všechny obyvatele.

Internetizace knihoven Královéhradeckého kraje CZ.04.1.05/2.2.00.3/1284

Projekt jako takový je zaměřen na internetizaci knihoven Královéhradeckého kraje, které o projekt projeví zájem. Hlavním posláním projektu je podpora obyvatelstva a rozvoj informační vzdělanosti obyvatel Královéhradeckého kraje.

Hlavním záměrem projektu je rozšíření činnosti veřejných knihoven Královéhradeckého kraje na veřejná informační centra obcí, která budou zajišťovat rovný přístup občanů k tradičním i elektronickým informačním zdrojům

a vytvoří vhodné podmínky pro rozvoj vysokorychlostního internetu a posílení informační vzdělanosti obyvatel Královéhradeckého kraje.

Internetizace knihoven Plzeňského kraje CZ.04.1.05/2.2.00.3/1416

Plzeňský kraj přistoupil k řešení internetizace knihoven kraje tak, že komplexně zhodnotil, jak nejlépe podpořit veřejné knihovny a rozvoj knihoven jako informačních center obcí, a proto navrhl projekt o dvou částech, které se navzájem doplňují a tvoří spolu komplexní přidanou hodnotu z hlediska přínosů pro veřejné knihovny a obyvatelstvo Plzeňského kraje.

1. Podpora informační vzdělanosti obyvatelstva prostřednictvím podpory knihoven (dodávka informačních technologií), jejich připojení k internetu a vytvoření veřejně přístupných informačních center.

2. Vytvoření informačního obsahu pro uživatele internetu Plzeňského kraje, jehož cílem je zvýšit informovanost občanů a poskytnout jim další služby podporující zvyšování jejich životní úrovně a zvyšování jejich informovanosti o Plzeňském kraji.

Primárním záměrem projektu je rozšíření činnosti veřejných knihoven Plzeňského kraje na informační centra obcí tak, aby zajišťovala rovný přístup všech skupin obyvatel kraje k tradičním i elektronickým informačním zdrojům (např. v oblasti vzdělávání, výzkumu, vývoje a podnikání; dále např. k plnění občanských a občansko-právních povinností a k řešení každodenních životních situací včetně zajištění možnosti komunikace s jinými subjekty (např. s veřejnou a státní správou, místní samosprávou a dalšími nejrůznějšími institucemi). Dále pak je to tvorba a poskytování informací veřejnosti o stavu a vývoji území Plzeňského kraje, zkvalitnění a zrychlení rozhodovacího procesu na úřadech v Plzeňském kraji a využití kapacity informačního systému Krajského úřadu Plzeňského kraje pro potřeby obcí a zřizovaných organizací včetně knihoven.

*RADKA SOUKUPOVÁ (sourad@mnr.cz)
Pokračování příště*

Mezinárodní setkání knihovníků v Banské Bystrici

Ve dnech 11.–13. května 2006 se ve Štátnej vedeckej knižnici v Banské Bystrici konalo 1. kolokvium knižnično-informačných pracovníků krajin V4+ pod názvem *Knižnice v znalostnej spoločnosti*. Zúčastnili se jej knihovníci z Bulharska, Česka, Maďarska, Německa, Polska, Ruska, Slovenska a Ukrajiny. Tento seminář se konal z podnětu Rudolfa Chmela, ministra kultury Slovenské republiky a schválili jej na svém 13. setkání ministři kultury zemí V4+ v květnu 2005. Organizací bylo pověřeno Ministerstvo kultury Slovenské republiky, Slovenská národná knižnica v Martině a Štátna vedecká knižnica v Banské Bystrici. Záštitu nad setkáním přijal Ján Figel, člen Evropské komise, který se jednání osobně zúčastnil. Kolokvium slavnostně otevřela Ágnes Biro, státní tajemnice Ministerstva kultury SR, a Ján Králík, primátor města Banská Bystrica.

Setkání bylo věnováno třem tematickým okruhům: 1/ Partnerství v rámci grantových programů EU a zdroje financování, 2/ Knihovny jako paměťové instituce: spolupráce muzeí, galerií a knihoven, 3/ Digitalizace kulturního a vědeckého dědictví.

Problematice partnerství a grantovým programům se věnoval první referát, který přednesl Hans-Jörg Lieder z Úřadu EUBAM pro knihovny Spolkové republiky Německo pod názvem *Hledání cesty: knihovny v džungli evropských projektů*. Z České republiky na

toto téma vystoupil Jindřich Marek s příspěvkem *Zkušenosti Národní knihovny ČR na poli mezinárodní a evropské spolupráce*. Kooperací národních paměťových institucí a budování Web archivu v České republice se ve svém příspěvku věnoval Petr Žabička z Moravské zemské knihovny v Brně. Téma digitalizace kulturního a vědeckého dědictví bylo náplní přednášek zástupců knihoven z Polska, Maďarska, Bulharska, Slovenska, Ruska a Ukrajiny. Za Českou republiku vystoupila B. Stoklasová s prezentací *České digitální knihovny*. Jednotlivé příspěvky ukázaly, že uchování, ochrana a digitalizace historických fondů je jedním ze stěžejních úkolů knihoven zúčastněných zemí. Kolokvium přispělo k výměně zkušeností v této oblasti.

V rámci doprovodných akcí se konala vernisáž výstavy Edity Varinské ARS AMANDI a účastníkům kolokvia byla představena digitalizovaná verze Lutherovy Bible z roku 1555. Poslední den měli účastníci možnost navštívit Národní knihovnu v Martině.

Organizátoři plánují pořádat v Banské Bystrici podobná kolokvia každé dva roky. Sborník příspěvků je zveřejněn na adrese <http://www.svkbb.sk/colloquium/zbornik/obsah.htm>.

*S použitím tiskové zprávy EVA SVOBODOVÁ
eva.svobodova@svkhk.cz*

KDYŽ SE ŘEKNE KNIHOVNA...

Jana Štroblová, spisovatelka

Když se řekne knihovna, napadnou mě... knihomoli. (Nemluvím o veřejné knihovně a náruživých čtenářích, ale o vlastní knihovně napadené touto prapodivnou odrůdou žroutů papíru i plátěných vazeb. Jejich pojmenování jsem brávala jen v přeneseném slova smyslu, tedy potažmo k lidem ležícím s oblibou v knihách, a až donedávna mě nenapadlo, že musí mít i svůj původní význam – nepřenesený. Nepřeji vám se s těmito „čtenáři v nepřeneseném smyslu“ potkat.)

Připravil JAN MEIER

Do čísla přispěli >

■ **Ing. Naděžda Andrejčíková** – Cosmotron Bohemia, s.r.o., Hodonín ■ **Ing. Libuše Hrdá** – Knihovna města Hradce Králové ■ **PhDr. Ladislav Kurka** – Městská knihovna v Praze ■ **Jitka Němcová** – Městská knihovna v Třebíči ■ **PhDr. Alena Richterová, CSc.** – Národní knihovna ČR ■ **BBus. Martina Rottová** – ExxonMobil Business Support Center Czechia, s.r.o. ■ **PhDr. Jaroslav Vrchoťka** – bývalý ředitel Knihovny Národního muzea ■ **Ing. Radka Soukupová** – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR ■ **Mgr. Eva Svobodová** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové ■ **Ing. Danica Zendulková** – Centrum vedecko-technických informací SR v Bratislavě

HISTORIE MOBILNÍCH KNIHOVEN NA NAŠEM ÚZEMÍ

První zmínky

V minulosti byly bibliobusy v naší zemi poměrně oblíbeným typem knihovny. Nepochybně k tomu přispívala špatná dopravní struktura a dobrá finanční zajištěnost knihoven. První nápad na zřízení bibliobusu se zrodil v roce 1907 ve Čtenářsko-vzdělávacím spolku v Napajedlech, čímž o více než padesát let předběhl historický vývoj v knihovnické oblasti nejen u nás, ale v celé Evropě. Knihovnikem, který navrhl, aby nákladem tohoto spolku byly pořízeny tři „kočovné knihovny“, byl místní učitel Václav Sova. Podle jeho návrhu byly uvedeny do provozu ne tři, ale dvě takové pojízdné knihovny, dnes odborně nazývané bibliobusy, a byly nabídnuty k užívání okolním obcím. Každý bibliobus měl přes sto svazků a zájem projevil například obec Topolná, Halenkovice či Žlutava. Tímto činem spolek předběhl moderní trendy v knihovnictví a zapsal se do knihovnických dějin.

Období mezi léty 1950–1960

Městská knihovna v Rýmařově se snažila zkvalitnit své služby a péči o malé vesnické pobočky pomocí bibliobusu, který jednak doplňoval a vyměňoval knihy v jednotlivých vesnických pobočkách s ústředím a zároveň objížděl ty vesnice a osady, které měly do jiných knihoven v okrese špatný přístup.

Krajská knihovna v Ostravě zapůjčila roku 1955 knihovně v Krnově malý autobus značky PRAGA, upravený na pojízdnou knihovnu. Tento bibliobus zajišťoval služby v obcích bývalého okresu Krnov až do roku 1960. Řidičem, knihovnikem i promítačem filmů byl Josef Špejral s manželkou Ludmilou. Špejralovi poskytovali služby i občanům jiné národnosti, kterým vozili knihy v jejich mateřském jazyce. V roce 1956 byl bibliobus vybaven promítacím přístrojem, takže Špejralovi vedle standardních výpůjčních služeb také promítali krátké

i celovečerní filmy. Výsledky výpůjční činnosti pojízdné knihovny byly velmi dobré, již v prvním roce měla 1497 čtenářů, kteří si půjčili 14 117 svazků knih. V roce 1960 bylo toto kulturní centrum na kolech zrušeno kvůli přesunu okresní knihovny z Krnova do Bruntálu.

Období mezi léty 1965–1985

V okrajových obcích okresu Chomutov byl v roce 1968 pro posílení četby zakoupen luxusní bibliobus, který byl po sedmnácti letech každodenního používání vyměněn za nový. V rozvojovém plánu Městské knihovny v Táboře se v roce 1972 objevil mezi základními cíli i požadavek zakoupit bibliobus, který se však nepodařilo uskutečnit. Okresní knihovna Karla Hynka Máchy v Litoměřicích zakoupila v květnu roku 1982 bibliobus, který zajišťoval knihovnické služby ve vzdálenějších místech okresu, a to až do roku 1997. Městská knihovna v Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi zřídila službu pojízdné knihovny v roce 1985. Bibliobus zajížděl celkem do 20 obcí v tomto okrese, ale i zde byla pojízdná knihovna po roce 1989 kvůli nedostatku peněz zrušena. Bibliobus gottwaldovské knihovny byl vedle klasických knihovnických objížděk v okrajových částech Gottwaldova (dnešního Zlína) využíván i dost netradičně. Sloužil totiž jako dopravní prostředek pro ty, kteří se zúčastňovali žňových brigád na vesnicích. Kvůli této vedlejší činnosti byl bibliobus daleko dříve opotřebován a musel být předčasně vyřazen z provozu.

Vývoj pojízdných knihoven v Plzni

První dva bibliobusy Městské knihovny v Plzni začaly fungovat již v roce 1954, kdy především zajišťovaly výpůjční služby v českém pohraničí. V červnu roku 1996 na tuto dvacet let starou tradici knihovna navázala a začala pomocí bibliobusu zajišťovat výpůjční služby v okrajových čtvrtích Plzně. Knihovna má 11 poboček v předměstských čtvrtích a již zmíněný bibliobus, který přiváží 6500 svazků knih

a 19 druhů periodik. V bibliobusu jsou pořádány různé soutěže pro děti a dojíždí i do domovů důchodců a penzionů pro seniory v této oblasti. Mediální spoluprací se knihovníci snaží upozornit na existenci bibliobusu a přilákat další čtenáře.

Vývoj pojízdných knihoven v Praze

Pražská městská pojišťovna předala 7. 4. 1939 knihovně velkolepý dar, pojízdnou knihovnu, autobus značky Praga v hodnotě 150 000 Kč. Tento krok znamenal zahájení nových významných služeb Městské knihovny v Praze (MKP) po vzoru západoevropských knihoven. Bibliobus poskytoval své služby v okrajových pražských čtvrtích, kde se nepodařilo zřídit knihovnu, nebo kde byly knihovny malé, špatně umístěné a investice do nich vložené se nevyplácely. V srpnu 1939 začal bibliobus, jehož mobilní fond obsahoval více než 2000 svazků, sloužit čtenářům ve čtrnácti stanicích především ve vilové zástavbě a na okraji města. Prací v této knihovně byl pověřen Jaroslav Frey, který pro její čtenáře z vlastní iniciativy připravil i několik výběrových tematických seznamů a který se knihovnické práci v bibliobusu věnoval s průkopnickým nadšením. Jeho pomocníkem byl František Bednář a řidičem bibliobusu Jan Zrzavecký. Za 10 měsíců činnosti první pražský bibliobus navštívilo 723 čtenářů, kteří si stihli vypůjčit 26 119 knih. Dne 21. 5. 1940 přestala mobilní knihovna z technických příčin jezdit a ve chvíli, kdy byla opět zprovozněna, ji zabavila německá branná moc a bibliobus sloužil německé armádě jako lazaretní vůz na frontě.

Vedle bibliobusu přišla MKP za období druhé světové války o více než 200 000 svazků, což tehdy bylo plných 30 % celkového fondu. Bibliobusy získala knihovna zpět až koncem roku 1948, ale do provozu nemohly být uvedeny kvůli naprostému nedostatku kvalifikované pracovní síly (místo 250 stálých zaměstnanců v roce 1939, jich v polovině roku 1946 zbylo pouhých 160) a prostředků na provoz a údržbu.

V roce 1960 byl zprovozněn nový bibliobus a rostoucí zájem čtenářů z méně obydlených a okrajových oblastí Prahy si vynutil zavedení dalšího. Toto období můžeme nazvat zlatou érou bibliobusů MKP, během krátké doby totiž získala tři vozidla, která působila nejen ve star-

ších okrajových čtvrtích Prahy, ale také na nově budovaných sídlištích.

Mezi léty 1965 až 1970 je hlavním knihovnikem v bibliobusu Petr Skarlant (*1939), známý český básník. Po prověrce celé knihovny sítě na počátku roku 1968 byly zrušeny čtyři malé a špatně umístěné knihovny a nahradily je stanice nového bibliobusu, který knihovna získala v únoru 1968. V roce 1971 získala MKP další bibliobus, který umožnil zrušení některých poboček a zřízení dalších bibliobusových stanic v připojených obcích či na sídlištích, kde dosud pobočky knihovny chyběly. V roce 1983 se poprvé začalo uvažovat o možnosti rekonstrukcí a modernizací knihoven ve starší zástavbě. Na základě programu, zpracovaného komisí pro racionalizaci sítě došlo postupně k uzavření některých malých a špatně umístěných knihoven a nahrazení jejich služeb bibliobusy. Zároveň byly vytvářeny knihovny v místech, kde vzhledem k umístění a rozsahu služeb stálo za to, aby se tu čtenářům dostalo esteticky lákavějšího prostředí a knihovníkům praktičtějšího vybavení, včetně sociálního zázemí, a tyto pobočky se postupně začaly opravovat a rekonstruovat. S nárůstem obyvatel byly budovány další zcela nové pobočky městské knihovny či lidových knihoven a oblast, kterou pokrývaly bibliobusy se pomalu zmenšovala. Během osmdesátých let nastává krize pojízdných knihoven, její příčinou je zejména nedostatek finančních prostředků. V roce 1989 už jezdí pouze jeden bibliobus, který má devět stanic. Obrat k lepšímu nastává až na počátku devadesátých let, vedle obnovy vozového parku, která byla naprosto nezbytná, byla rozšířena oblast působnosti bibliobusů o lokality, kde by vybudování stálé knihovny bylo neekonomické, nebo kde momentálně chyběly na vybudování nové knihovny peníze nebo vhodná budova. Rozšíření výpůjčních hodin zvýšilo návštěvnost bibliobusů.

MARTINA ROTTOVÁ (martina.rottova@centrum.cz)
Pokračování příště

POZNÁMKA:

Článek vznikl přepracováním absolventské práce ROTTOVÁ, Martina. Mobilní knihovny : jejich fyzická podoba, historický vývoj, výhody a nevýhody provozu v porovnání s kamennými knihovnami a způsoby jejich využívání u nás i ve světě (absolventská práce). Praha : Vyšší odborná škola informačních služeb, 2004. 125 s.

Semináře pro muzejní knihovníky

2. část

Na dvou pravidelných zasedáních oborové komise v roce 1981 bylo redakčně zajištěno konečné znění Příručky pro knihovníky muzeí a galerií. Významným se stalo usnesení a pozměňovací návrh na úpravu Směrnice pro správnou evidenci a ochranu sbírek v muzeích, a to úpravou § 12, aby se knihy sbírkové i odborné povahy evidovaly a zpracovávaly podle předpisů platných pro knihovny. Seminář se konal 16. až 18. června v Českých Budějovicích a byl věnován evidenci knihovnických fondů v knihovnách muzeí a galerií a mezinárodní výměně publikací.

V roce 1982 byla na obou zasedáních oborové komise především projednávána unifikace bibliografického záznamu, k tomu vydání nové československé normy i eventuální uplatňování mezinárodních norem, především ISBD. Velmi naléhavou a ožehavou se stala příprava nové směrnice o kategorizaci sbírek v muzeích, připravovaná ministerstvem kultury, která zaměřovala řadu následujících let všechny řídicí pracovníky, a která vnesla tolik rozporů do práce všech muzeí, aby nakonec zanikla bez jakéhokoliv významu a užitku. Nejvýznamnějším činem v tomto roce bylo vydání Příručky pro knihovny muzeí a galerií. Publikace o 155 stranách vyšla zásluhou Ústředního muzeologického kabinetu při Národním muzeu v Praze jako 20. svazek knižnice Muzejní práce. Příručka byla dílem kolektivu, který tvořili členové oborové komise. V sedmi kapitolách pojednala o funkcích a hlavních úkolech těchto knihoven, podala zásady doplňování, zpracování a ochrany a ukládání i využívání knihovnických fondů. V závěrečné kapitole se hovoří o ostatních úkolech knihoven muzeí a galerií, a to o informační službě, o bibliografické činnosti, hlavně o regionální bibliografii, o činnosti expoziční a výstavní, o metodické práci v rámci sítě a o některých specifických úkolech knihoven galerií. Přílohou publikace je zákon o muzeích a galeriích č. 54/1959 Sb., zákon o jednotné soustavě knihoven č. 53/1959 Sb.,

zásady organizace a rozvoje knihoven v muzeích a galeriích vydané MK ČR čj. 4118/77 a vzorový výpůjční řád. Publikace byla velice kladně přivítána muzejní i galerijní veřejností, neboť vyplnila mezeru v naší odborné literatuře. Stala se nepostradatelnou příručkou knihovníků v muzeích.

Seminář se v roce 1982 konal v Šumperku a na jeho programu byly otázky věcné katalogizace, předmětové i systematické, dále věcné třídění regionálních bibliografií, věcné katalogizace na vrubových štítcích v Okresním muzeu v Jičíně. Rekordní počet 49 účastníků svědčil o velkém zájmu knihovníků o seminář.

V roce 1983 byla hlavní pozornost zaměřena na dva direktivně nařízené úkoly ministerstva kultury – nové směrnice o správě, evidenci a ochraně sbírek a na kategorizaci sbírek. Jednalo se o nich nejen na obou zasedáních oborové komise, ale i na semináři v Karlových Varech 8. a 9. června. Referát k oběma materiálům přednesl zástupce ministerstva kultury a po něm se rozvinula velmi obsáhlá diskuze, v níž účastníci poukázali na potřebu specifických úkolů a potřeb muzeí a galerií.

I v následujícím roce 1984 pokračovala činnost oborové komise především řešením centrálně prosazovaného úkolu kategorizace sbírek. Komise se bránila přijetí obecných zásad prosazovaných pro muzea především argumentem, že vzácné knihovní cimélie neuložené v muzeích a galeriích, jsou jen částí těchto fondů, neboť většina je uložena ve vědeckých a jiných knihovnách, kde kategorizace neprobíhá, takže přísná opatření, která budou požadována pro fondy muzejní, nebudou adekvátně platná pro fondy knihovní. Přitom bylo pracovníkům muzejních knihoven jasné, že všechna kritéria pro ochranu, která budou pro fondy nejvyšších kategorií vyhlášena, nebudou realizovatelná z důvodů rozpočtových, technických, personálních atd., poněvadž je ústřední orgán nezajistí a ústavy na to zdaleka nestačí svými prostředky. Dalším argumentem bylo, že

navrhovaná časová hranice roku 1950 pro II. kategorii by způsobila přeplnění této kategorie někdy i památkami hojně zastoupenými, čímž by došlo k velké nerovnováze. V tomto roce vznikl z iniciativy členů komise návrh zpracovat adresář muzejních knihoven, jehož potřeba se ukázala jako velice naléhavá. V roce 1984 se seminář konal v Uherském Brodě od 5. do 6. června. Jeho tématem byla retrospektivní a regionální bibliografie a problematika vzácných a cenných knih, která byla důkladně prodiskutována. Usnesení semináře pak uložilo všem knihovnám muzeí pracovat na soupisech regionální literatury ve spolupráci s archivy a knihovnami.

V roce 1985 se konal seminář v hlavní budově Národního muzea v Praze ve dnech 14. a 15. května. Zabýval se ochranou knihovnických fondů a zúčastnilo se ho 48 pracovníků muzejních a galerijních knihoven, kteří si v diskusi vyměnili své zkušenosti.

V následujícím roce se seminář konal péčí Okresního muzea v Jičíně v krásném prostředí rekreačního střediska Liaz v Záměstí 22. a 23. dubna 1986. Po obvyklé zprávě o činnosti komise byl přednesen referát o výpůjční službě v knihovnách muzeí a galerií a referát o výstavní činnosti muzejních knihoven. V usnesení semináře se objevil úkol aplikovat po vydání nové vyhlášky o meziknihovní výpůjční službě její ustanovení na činnost muzeí a galerií, nadále sledovat vlekoucí se vydávání směrnice o kategorizaci sbírek, dokončit zpracování rukopisu adresáře muzeí a galerií. Jako naléhavý úkol bylo stanoveno, aby se knihovny muzeí a galerií aktivně zapojily do činnosti informačních středisek v místě a zajišťovaly i v rámci regionů výměnu zkušeností v této oblasti. V tomto roce také vyšel Adresář knihoven muzeí a galerií.

V roce 1987 bylo též činnosti oborové komise zaměřeno na Zásady přeřazování a vytřídování muzejních sbírek vyhlášených ministerstvem kultury, které byly předmětem ostré kritiky muzejních pracovníků. Také muzejní a galerijní knihovny se bránily tomuto nařízení a žádaly především o vyčlenění nesbírkového fondu knihoven muzeí s odvoláním na to, že i pro knihovní fondy muzeí a galerií je platná směrnice o evidenci a revizi knihovnických fondů

č. 10283 z roku 1969. Aby se zabránilo pokusům o vytřídování sbírkových fondů k případnému odprodeji do ciziny, což se nedalo v té době vyloučit, bylo usilováno o zpracování metodického pokynu pro přeřazování a vytřídování sbírkových knih. Tento úkol se dostal i do usnesení semináře, který se konal 20. a 21. května 1987 v Pelhřimově. Referáty byly opět zaměřeny na tehdy ožehavé téma kategorizace sbírek a na úkoly vyplývající z programu rozvoje jednotné soustavy knihoven na léta 1986 až 1990, vyhlášeného Ministerstvem kultury ČR. Vedle již uvedených úkolů bylo v usnesení semináře stanoveno uspořádat putovní výstavu o muzejních knihovnách a jejich činnosti, jejíž realizací byl pověřen navrhovatel Dr. Evžen Lukeš.

V roce 1988 se konal seminář 1. a 2. června v Brozanech, a to péčí Krajského muzea v Teplicích, které zajistilo prostory a ubytování v autokempinku. Hlavním tématem byla ochrana historických knihovnických fondů a referáty přednesli – v rámci přátelské spolupráce – pracovníci tehdejší Státní knihovny, dr. Petr Voit a dr. Hanuš Hemola. V usnesení bylo stanoveno vypracovat metodický pokyn pro II. a III. kategorii muzejních knižních sbírek a seznámit pracovníky muzejních knihoven se zaváděním strojového zpracování fondů ve Státní knihovně v Praze a s postupem prací na subsystému knihovnictví v Moravském muzeu v Brně.

V roce 1989 se seminář opět po letech konal v sídle Muzea knihy ve Žďáru nad Sázavou, i když hostitelskou roli tentokrát převzalo žďárské Okresní vlastivědné muzeum. Seminář probíhal 16. a 17. května v prostorách Okresní knihovny ve Žďáru nad Sázavou. Hlavním referátem byla přednáška předsedy komise o muzejní práci s knihou. Na zasedání oborové komise 9. listopadu bylo rozhodnuto – vzhledem k finančním obtížím – upustit od uspořádání putovní výstavy o činnosti muzejních knihoven a znovu zdůrazněno reálné nebezpečí spojené s chystanou kategorizací sbírek, které bylo v úzké souvislosti s nežádoucí iniciativou komerčních institucí prodávat sbírky muzeí a galerií do ciziny prostřednictvím velkých aukčních síní, což bylo podněcováno i nepochopitelným postojem ministerstva kul-

tury. Zároveň byl sestaven pracovní tým s úkolem zpracovat jako preventivní ochranné opatření seznam a výklad zákonných opatření týkajících se ochrany a evidence fondů a mezinárodní výměny publikací s ohledem na zvyšující se nebezpečí mizení muzejních sbírek. Členům oborové komise bylo také doporučeno, aby tuto otázku projednali v krajských muzeích a knihovnických sekcích.

V roce 1990 se konal seminář pracovníků knihoven muzeí a galerií, na rozdíl od minulých let až v podzimním termínu, a to 23. a 24. října 1990 v Opočně. Důvodem tohoto opožděného svolání semináře byly nové podmínky společenského a kulturního vývoje u nás. Ty umožnily vznik nových organizací našeho muzejnictví a knihovnictví, které jak se předpokládalo, podstatně ovlivní dosavadní organizační začlenění knihoven muzeí a galerií. Oborová komise se v tomto roce sešla třikrát a hodnotila situaci, informovala se podrobně o vznikající Asociaci českých muzeí a galerií a její budoucí organizační struktuře a o Svazu knihovníků a informačních pracovníků a jeho programovém zaměření. Velkou úlohu hrál a rozhodující otázkou byl budoucí vztah Asociace k Ústřednímu muzeologickému kabinetu.

Jelikož se tento vztah konstituoval na dobré úrovni, bylo rozhodnuto pokračovat v činnosti oborové komise v dosavadní organizační struktuře. Situace byla velmi živě projednávána všemi účastníky na říjnovém semináři

v Opočně. V programu jednání byla podrobná zpráva předsedy o činnosti oborové komise za uplynulý rok. Komise měla možnost vysvětlit své stanovisko ke kategorizaci sbírek. Vždy se vyslovovala proti všem formám neodpovědnosti v této otázce. Přednesené referáty potvrdily význam poslání knihoven muzeí a galerií a podpořily nutnost uchování komise i do budoucna. Bylo konstatováno, že postavení knihoven v mateřských ústavech se nezměnilo, naopak se čeká, že stoupne jejich význam s novými možnostmi, které přinese rozvoj akvizice zahraniční literatury a z toho plynoucí potřeba rozvoje meziknihovní výpůjční služby, reprografie a automatizace v evidenci fondů a potřeba integrace těchto činností na regionálních a jiných úrovních. Bylo poukázáno na to, že chystaná nová organizace správy a sítě muzeí a galerií v souvislosti s novou úpravou regionů, měst a obcí, hovoří pro silnou oborovou komisi, která bude moci přispět k eliminaci řady nepříznivých vlivů při těchto reorganizacích i při možných přesunech historických fondů, které nastanou navrácením majetku bývalým majitelům. Všechny referáty potvrdily, že nejúčelnějším se zatím jeví setrvání komise při Ústředním muzeologickém kabinetu. V tomto smyslu vyznělo i usnesení tohoto semináře, že účastníci souhlasí s pokračováním práce oborové komise a kladně hodnotí její výsledky v uplynulém období.

JAROSLAV VRCHOTKA

JAK NA TO

> LIBUŠE HRDÁ (hrda@knihovnahk.cz)

Akvizice hudebně-vzdělávacích CD ROM

V letošním roce oslaví hudební oddělení Knihovny města Hradce Králové deset let budování fondu hudebně-vzdělávacích multimédií.

První počítač s CD ROM mechanikou získalo oddělení v roce 1996. Bylo to krátce poté, co zde byl v roce 1995 spuštěn automatizovaný výpůjční protokol.

Elektronizace knihovny byla v té době v počátcích, zkušenosti s prací na PC minimální,

prakticky žádné. Vlastně jsme ani nevěděli, co to CD ROM je a k čemu bude počítač využit.

Ještě téhož roku se nám podařilo zakoupit první titul (*CD ROM1-Microsoft Multimedia Mozart*), který mimochodem stále patří mezi naše nejlepší.

Velmi záhy jsme zjistili, že shánět v našich obchodech CD ROM a ještě k tomu s hudebně-vzdělávací tematikou, nebude jednoduché.

Pokud jsme nějaký titul objevili, v prodejně byli rádi, že se jej zbavili. Pravdou zůstává, že jsme v té době získali řadu zajímavých titulů, které se tehdy do ČR dostaly náhodou nebo omylem a mnohdy nešly ani na pulty prodejen. Tato počáteční zkušenost nás naučila nepodceňovat výprodeje, což se nám později mnohokrát vyplatilo.

Teprve internet vnesl do akvizice trochu systém. Díky internetu a pokračující elektronizaci knihovnických služeb se nám podařilo vybudovat fond, který k dnešnímu dni čítá více než 470 titulů.

Profilování fondu

Zpočátku jsme neměli představu, jak budeme fond profilovat. Titulů bylo tak málo, že jsme koupili vlastně všechno, na co jsme přišli. Brzy jsme také opustili myšlenku, že fond bude obsahovat pouze **tituly hudební**. I **nehudební tituly** mohou totiž obsahovat informace s hudební tematikou. Kromě toho mnoho nehudebních témat s hudbou více či méně souvisí.

Uplatňování **jazykového hlediska** při profilování fondu není nijak cílené, je dáno nabídkou trhu. Převážná většina fondu jsou tituly zahraniční, některé mají v programu zabudovány dvě až čtyři jazykové verze s možností výběru jazyka při instalaci, nebo s možností změny jazyka při prohlížení.

Co se týče **typu nosiče**, máme ve fondu klasický CD ROM, CD Enhanced (CD Extra, CD Plus) a DVD ROM. V tomto směru nejde ovšem o profilování.

CD Enhanced je běžné zvukové CD doplněné datovou stopou. Prohlížení datové stopy vyžaduje počítač. **CD ROM** je multimediální CD obsahující text, obrazy, animace a zvuky. K prohlížení je nutný počítač s CD ROM nebo DVD ROM mechanikou.

DVD ROM je vyšší typ CD ROM (cca 5x vyšší kapacita) a jeho prohlížení vyžaduje DVD ROM mechaniku (na CD ROM mechanice nejde spustit).

Hudební tituly můžeme rozdělit do těchto skupin:

Encyklopedie (všeobecné, žánrové, hudebních nástrojů), tituly obsahující noty (partitury, klavírní skladby, s poslechem nebo bez poslechu skladeb), rozbory skladeb, výukový soft-

ware (hudební nauka, notační programy) a dětské tituly (hudební vzdělávací hry).

Hudební tituly jsou převážně v angličtině.

Většina **nehudebních titulů** jsou tituly české. Upřednostňujeme takové, na nichž se dá najít hudební tematika. Jsou to biografické encyklopedie, historické tituly, ale např. i Encyklopedie vína s částí Písničky o víně. Ve fondu máme i tematiku s hudbou související – film, balet, umění apod. Najdete u nás i jazykové kurzy, přílohy časopisů Jak na počítač a Computer a několik dětských titulů.

I zcela nehudební tituly mají ve fondu své opodstatnění. Přes veškeré úsilí a propagaci šlo prosazování hudebních CD ROM zpočátku velmi pomalu. A právě nabídka nehudebních titulů je jedna z cest, která nám přivádí zájemce o hudební tituly.

Vyhledávání titulů

Hlavním akvizičním zdrojem je pro nás internet. Využíváme jak katalogy **vydavatelů a distributorů**, tak i **online katalogy zahraničních univerzit**. Velkým přínosem je **databáze Ebsco**. Abychom do sledování vnesli nějaký řád, využíváme funkce Alert Notification – signální informace o tom, že vyšlo nové číslo časopisu, který sledujeme. Přímý vstup na stránky těchto časopisů a do vyhledávání „interactive multimedia“ naleznou knihovny připojené k Ebscu v naší Virtuální knihovně (<http://www.knihovnahk.cz/ODDELENI/HUDEBNI/VIRTUALCitar.htm>).

V současné době nejvíce využíváme soubor **Deziderát**, který dlouhodobě budujeme.

Vyplátí se zapisovat každou zajímavou informací, i když momentálně není využitelná.

Výběr titulů

Z vyhledaných titulů je třeba udělat **pečlivý výběr**. Přitom postupujeme následovně:

1. Zjistíme **systémové požadavky**.

Většinou jsou u titulu uvedeny, někdy je zapotřebí učinit dotaz u vydavatele. Na trhu jsou stále ještě tituly pro WIN3.11 a WIN95, které na novějších počítačích už nemusí být funkční! Na to je nutné dát pozor. Starší verze WINDOWS ale neznamená, že je zastaralý i obsah titulu. Tento problém budeme v naší knihovně řešit rozdělením fondu

na dva PC s různým operačním systémem – WIN98 a WINXP.

2. Ověříme jazykovou verzi

Někdy bývá uvedena u systémových požadavků, někdy je opět nutné učinit dotaz. Pokud má titul pouze jednu jazykovou verzi, upřednostňujeme angličtinu. O němčinu je minimální zájem.

3. Nákupu bez **vyzkoušení demoverze** se vyhýbáme. U renomovaných vydavatelů je obvykle součástí nabídky.

4. **Recenze** z odborného tisku je vždy výhodou. Recenze distributorů nemusí být objektivní.

Získávání titulů

Většinu titulů získáváme **koupí**. Praktikuje se zásadu, že nehudební titul koupíme jen tehdy, když víme, že na něm lze najít hudební tematiku. Výjimku jsme udělali pouze u jazykových kurzů a u některých titulů z Levných knih.

Část fondu pochází z **darů**. Převážně od českých, ale i některých zahraničních vydavatelů.

Od českých vydavatelů jsou to většinou nehudební tituly.

Nákup zahraničních CD ROM není jednoduchý.

Nejprve musíme zjistit, zda **lze vybraný titul do ČR vůbec dovézt**. Některé tituly je možné koupit v zahraničí pouze přes Amazon, ten však do Evropy nedistribuuje všechny tituly. Vydavatelé s Amazonem uzavírají distribuční smlouvy, v nichž se dohodnou na vymezení určitého teritoria, do kterého ČR, případně Evropa nemusí patřit. Důvodem mohou být také autorská práva.

Dalším oříškem může být **způsob placení**. Dodavatel např. nemusí praktikovat požadovaný způsob placení a jakákoliv jednorázová služba je velmi drahá. Ještě v loňském roce byl téměř neřešitelný problém s formou PayPal. Přehlednou informaci o způsobech placení naleznete na webových stránkách firmy JIMAZ http://www.jimaz.cz/registrace/registrace_net.html.

Zájemcům o platební formu PayPal doporučujeme článek Jiřího Laudáta *Platební systém*

PayPal je v Česku – Hospodářské noviny, 9. 8. 2005, str. 5 nebo článek Radana Dolejše *Fenoménu konečně dorazil do Česka* v časopise Profit ze dne 27. 6. 2005.

Důležité je zjistit předem **cenu titulu** a výši poštovného. **Nevyplatí se** kupovat příliš levné tituly. Poštovné by mohlo být dražší než samotný titul. **Vyplatí se** kupovat přímo od vydavatele a objednat více titulů najednou. Zda titul nakonec bude, či nebude ve fondu, případně jaká bude jeho konečná cena, závisí na **spolehlivosti a obchodních schopnostech dodavatele**.

Rizika při koupi zahraničních CD ROM

I při největší opatrnosti má nakupování zahraničních CD ROM svá **rizika**.

Může se stát, že titul svými **systémovými požadavky vyhovuje** našim možnostem, ale přesto **nepůjde na našem PC spustit**. Důvodem může být konflikt s jazykovou verzí WINDOWS. To ale na první pohled nepoznáme. Proto je tak důležité vyzkoušet demoverzi.

Řešení jakýchkoliv problémů se zahraničním vydavatelem nebo distributorem je vždy **složitě**. Není to jen technická otázka popsání problému, ale i finanční otázka v případě vracení titulu.

U nových titulů **nekupujeme nikdy bez ověření** hned celou **edici** najednou. Jestliže nám ale titul vyhovuje, dokoupíme celou produkci jednou objednávkou. Ušetří se tak na poštovním a je šance získat slevu.

S nákupem zahraničních titulů nám již řadu let pomáhá firma JIMAZ, s.r.o. (www.jimaz.cz), které vděčíme i za cenné užitečné rady.

Představujeme a informujeme

Vybrané tituly našeho multimediálního fondu představujeme na stránkách hudební oddělení KMHK (www.knihovnahk.cz). Aktuálně jsou zde uvedeny také tituly vztahující se ke skladateli W. A. Mozartovi. Přístup ke kompletnímu fondu je přes online katalog s předvolbou Vyhledávat elektronické zdroje – Signatura titulu: CDROM.

RFID a možnosti jejího využití v knihovnách

2. část

Popis systémů

Knihovnický systém RFID je schopný vést záznamy nejen o čtenářích, ale také o uložení a pohybu knihy, a tím umožňuje knihovníkům lepší kontrolu inventáře a kvalitnější ochranu knihovny. Čtenář vchází do knihovny kontrolní senzorem branou. Za normálních okolností přistoupí přímo k regálům s knihami nebo k informačnímu pultu. K dispozici je rovněž veřejně přístupný počítač s přímým napojením (OPAC – online public access computer) nebo automat pro vracení knih. Po vyjmutí knihy z regálu čtenář přistoupí k samoobslužné jednotce, která je vybavena čtecím zařízením RFID, umístěným na panelu v přední části. Při pohybu čtenářského průkazu (karty) nad panelem zařízení určí čtenáře a otevře jeho knihovní účet. Poté čtenář položí knihy na čtecí panel. Data z čipů v knihách se přečtou a přepnou se do modu **vypůjčky**. Tento postup zajistí, že při odchodu z knihovny bezpečnostní branou, která má v sobě zabudované čtecí zařízení RFID, se nespustí alarm. Údaje o knihách se uloží na knihovní účet čtenáře a vytiskne se potvrzení, na němž je uveden název knihovny, případně oddělení, jméno čtenáře a základní údaje o něm, seznam knih, které si právě půjčil a rovněž datum, kdy by měl čtenář knihy vrátit. Čtenáři, kteří nechtějí použít samoobslužnou jednotku, mohou jít k pultu tak jako předtím.

Ani tentokrát není při průchodu senzorem kontrolní branou spuštěn alarm, protože i tyto knihy byly přepnuty do modu **vypůjčky**. V případě, že některý z dokumentů nebyl vypůjčen korektně, spustí se alarm a vyšle signál k informačnímu pultu, nebo se východ zablokuje turniketem. Daný dokument je při přenosu přes kontrolní bránu rozpoznán na základě RFID štítku, který v tomto případě nahrazuje jak původně užívaný čárový kód, tak i bezpečnostní etiketu fungující na elektromagnetickém principu (EMS). Výhodou RFID je, že v čipu na RFID štítku mohou být zároveň obsaženy údaje o názvu či autorovi dokumentu i o místě uložení dokumentu apod. V případě, že RFID identifikátory jsou užívány i pro identifikaci čtenářů, například v podobě IDkaret

typu Mifare, a součástí knihovny je také kamerový systém (v závislosti na dispozičním řešení knihovny, kdy je kontrolní bod umístěn až za bezpečnostními bránami), je možné, že systém pracovníkovi na kontrolním bodu nabízí informace o čtenáři (jeho ID, jméno a základní údaje z karty, včetně fotografie získané právě z kamerového systému), tak také informace o dokumentu či dokumentech (identifikační kód, název, autor, případně místo uložení), které tento čtenář vynáší ze zabezpečených prostor knihovny bez toho, aby tento dokument či dokumenty byly připsány na jeho uživatelské konto jako řádná výpůjčka. Taková funkce systému má zároveň silný psychologický dopad a zvyšuje tak ochranu knihovních fondů.

Systémové komponenty

Jak už bylo uvedeno výše, knihovní systém založený na RFID je složen z několika komponent, z nichž nejdůležitější jsou: senzorová kontrolní brána, samoobslužná jednotka a stanice personálu. Z doplňujících zařízení můžeme zmínit už uvedenou mobilní inventarizační jednotku či automat na vracení knih nebo automat na placení. Tyto komponenty fungují nezávisle na sobě a na hlavním aplikačním softwaru – klasickém KIS, a to především na jeho cirkulačním modulu. Vzhledem k tomu, že jsou „inteligentní“, není nutný dodatečný server a lokální síť LAN pro napojení na cirkulační systém, jako tomu bylo v případě systémů RFID první generace. Komponenty jsou spolehlivější a v budoucnu umožňují připojení dalších prvků – a to bez použití dalších síťových kabelů. Tento koncept zajišťuje vysokou rychlost čtení při přenosu důležitých dat na čip. Přímá dostupnost dat v knize nebo na jiném nosiči informací nevyžaduje časově náročné rolování a hledání v seznamech prostřednictvím databázového serveru. Vysoká rychlost čtení je důležitá i pro senzorovou kontrolní bránu a mobilní inventarizační jednotku.

Senzorová kontrolní brána

Senzorová kontrolní brána (brány) byla navržena pro detekci a čtení údajů na RFID štítcích

pronášených dveřmi. Brána poskytne číslo knihovní jednotky (které může být dále použito v statistické analýze), podle něhož se identifikují pronášené knihy.

Čtecí zařízení je složeno ze dvou, tří nebo více paralelně umístěných antén a také z krytu elektroniky čtecího zařízení. Antény jsou odvozeny od systému elektronické ochrany předmětů a podobají se tedy senzorovým kontrolním branám používaným v obchodech na zamezení krádeží. Šířka průchodu se pohybuje od 90 do 110 cm pro dvě antény (podle požadavku ADA pro tělesně postižené osoby byla tato vzdálenost stanovená na 82 cm) a od cca 180 do 220 cm pro tři antény. Možné jsou i jiné konfigurace. Konfigurace antén závisí na dispozičním řešení dané knihovny.

Samoobslužná jednotka

Po identifikaci čtenáře, ať prostřednictvím identifikační karty RFID, standardního průkazu s čárovým kódem, magnetické identifikační karty nebo PIN kódu, se mohou knihovní jednotky (knihy, videokazety atd.) položit na čtecí plochu v přední části samoobslužné jednotky. Snímací zařízení, které je v této jednotce zabudované, přečte všechny údaje z čipu, prostřednictvím protokolu SIP2 nebo NCIP se aplikace v samoobslužné jednotce spojí s cirkulačním modulem KIS a při splnění všech podmínek nastavených v konfiguraci tohoto cirkulačního modulu, jsou dokumenty zaevidovány na konto uživatele jako výpůjčka. Poté se status určující stav dokumentu (volný, což znamená chráněný, nebo vypůjčený, který je možno pronést přes kontrolní bezpečnostní bránu bez alarmu) přepíše do modu *půjčeno*. Čip se nastaví do tzv. *tichého modu*, aby nespustil alarm u východu.

Samoobslužné jednotky lze nastavit do modu *příjem vracených knih*, ale mnoho knihoven upřednostňuje užití jenom jedné funkce proto, že chce zamezit vytváření fronty. Funkce vracení knih a možnost prohlížet si stav svého knihovního účtu, jsou volitelné. Rovněž je možné vypůjčit si najednou více položek, když jsou naskládány na sebe. Rozsah čtení je přibližně 30 cm. Počet položek, které je možné vypůjčit si najednou, závisí na tloušťce dokumentů.

Konverzní stanice

Konverzní stanice používá stejný hardware jako stanice personálu. Rozdíl je v softwaru, který

se liší podle jednotlivých producentů RFID. Podrobně jsem se seznámila s řešením a aplikačním softwarem společnosti Bibliotheca, který je označován jako BiblioChip™. Byl navržen na inicializaci RFID štítků pro jejich využití nejenom pro papírové dokumenty, ale i pro CD, DVD, videokazety apod. a také pro přenos dat na štítky a do rozhraní databáze. Data na RFID štítku lze změnit prostřednictvím kódovaného software BiblioChip™. Tento systém se řídí konfigurací a zvoleným datovým modelem.

Konverzní stanice lze namontovat na knihovní vozík, kterým se projíždí uličkami mezi regály: obsahuje čtecí zařízení čárového kódu, osobní počítač, anténu a zařízení na vystavení štítků. Data z čárových kódů se přenášejí na RFID štítek. Konverzní stanice je nutná při přechodu z technologie pracující na principu čárového kódu na identifikační systém na bázi RFID. Knihovny si na provedení konverze mohou takovou stanici od výrobce systému vypůjčit. V současnosti mnozí producenti a Bibliotheca mezi ně patří, nabízejí knihovnám vysokokapacitní konverzní stanice, které na základě dokumentace umožňují konverzi až 800 dokumentů za hodinu.

Automat na vracení knih je praktické zařízení, které umožní čtenáři vrácení dokumentů i mimo otevírací hodiny knihovny. Automat pomocí čtecí jednotky zabudované v podložce, identifikuje knihu. Po kontrole se automaticky otevře prostor, kterým kniha propadne buď do přistavného kontejneru, nebo na dopravní zařízení, jež ji přesune na třídící linku. Systém automaticky zapíše návrat daného dokumentu od konkrétního čtenáře a vydá mu potvrzení. Zároveň přepne status určující stav čipu do polohy *volné*, čímž aktivuje bezpečnostní funkci čipu. Automat na vracení dokumentů slouží také jako řídicí jednotka pro třídící zařízení – sortér či sérii takových zařízení. Počet třídících jednotek zapojených do linky za automatem na vracení knih závisí na množství lokací, které mají být při návratu rozlišovány. Každá třídící jednotka je schopná rozlišovat dvě polohy a závěrečná třídící jednotka až tři polohy. Tato zařízení tak vytvářejí jednu třídící linku. Na ni může být napojeno více automatů na vracení knih, které jsou navzájem propojeny dopravníkem.

NADEŽDA ANDREJČÍKOVÁ

Pokračování příště
Překlad OLGA VAŠKOVÁ

Z KNIHOVEN...

Pyžamová párty

V pátek 2. června 2006 večer začala jedna z akcí, které v Městské knihovně v Lysé n. Labem pořádáme za odměnu pro naše nejvěrnější čtenáře. Tedy tentokrát to bylo výhradně jen pro čtenářky.

Pyžamovou párty jsme zahájily v 18 hodin a po seznámení dívek s programem jsme hned začaly s prvním bodem, a to přípravou občerstvení. Dívky byly rozděleny do tří skupin, kterým byl přidělen úkol: připravit jeden druh pomazánky a nazdobit jí chlebičky. Jak dokazují i fotografie, slečny jsou hotové kuchařky, neboť i pozdější ochutnávka dokázala, že se jim jejich výtvořky povedly a hlavně i dobře chutnaly. Následně se účastnice párty začaly připravovat na módní přehlídku – výběr garde

roby, účes a make-up dopadl skvěle! Po módní přehlídce si dívky zatančily a soutěžily v tanečních kreačích. Když se dostatečně vyřádily, odličily se a nasadily si masky, přesněji řečeno pletové... Poté si vyzkoušely své znalosti v lekcích slušného chování. Po půlnoci jsme si při požívání popcornu a sušenek pustily romantický film, po jehož skončení jsme se odebraly ke spánku. První dívky vstávaly s kuropěním a po vydatné a zdravé snídani se jim ani nechtělo domů.

Text a foto VÁCLAVA ŠOLCOVÁ
info@knihovnalysa.cz

Regionální knihovna Karviná získává peníze z EU

Regionální knihovna Karviná, stejně jako jiné instituce a organizace, využila možnosti přihlásit se k získání finančních prostředků z fondů Evropské unie. V březnu 2006 byl její projekt *Veřejný přístup k internetu v Regionální knihovně Karviná* na zasedání zastupitelstva kraje doporučen k financování z prostředků programu SROP. Knihovna na něj získala 1,371 milionu ze Společného regionálního operačního programu a ze státního rozpočtu ČR.

Projekt je zaměřen na rozšíření veřejně přístupných míst k internetu včetně obnovy stávajícího přístupu. Knihovna má možnost zakoupit 47 nových počítačů, které budou sloužit návštěvníkům knihovny – občanům Karviné, návštěvníkům ze sousedících obcí, ale i turistům a lázeňským hostům. Nákup počítačů umožní pořádání lekcí, kde budou občané

seznámeni s fungováním nejen internetu, ale i dalších programů, jejichž znalost je v dnešní době základem pro získání a udržení zaměstnání. Partnerem projektu je Úřad práce v Karviné, jenž zajistí propagaci vzdělávacích akcí, které budou uskutečňeny po nákupu nových počítačů.

Projekt, který podávala Regionální knihovna Karviná v listopadu 2005 Sekretariátu Regionální rady (výzvu k podávání projektů vyhlašovalo zastupitelstvo Moravskoslezského kraje) zpracovávali samotní pracovníci knihovny. S podobným projektem se knihovna přihlásila již v červenci 2005, tehdy

byl přijat jako náhradní. Po jeho přepracování a znovupřihlášení do dalšího kola, se již knihovně podařilo finanční prostředky na uskutečnění své myšlenky získat.

Realizace projektu je možná také díky Statutárnímu městu Karviná. Žadatel musí projekt financovat z vlastních prostředků, což není pro knihovnu možné. Zastupitelstvo města však rozhodlo, že knihovně poskytne půjčku. Po ukončení a závěrečném hodnocení projektu budou uznatelné náklady proplaceny a knihovna půjčku vrátí zpět městu.

Ukončení projektu je plánováno na prosinec 2006. V současné době knihovna čeká na vydání *podmínek a rozhodnutí k realizaci projektu*, po němž bude následovat výběrové řízení na nákup výpočetní techniky.

SVATAVA SUKOPOVÁ
sukopova@rkka.cz

V havířovské knihovně se pořád něco děje...

Ještě než vypukly prázdninové výtvarné čtvrtky, které se konají pod záštitou MK ČR, při nichž se děti nejen pobaví, nýbrž i naučí spoustu nových věcí, proběhly tři zajímavé akce v pobožce Městské knihovny Havířov v Seifertově ulici.

Koncem května se zde sešli básníci a spisovatelky nejen z Havířova, ale i z Bohumína, Brna, Českého Těšína, Frýdku-Místku, Horní Suché a Orlové. Přestože se měl **básnický festival** uskutečnit pod kvetoucími stromy, ba i sezení bylo již venku uchystáno, stále zamračená obloha odradila zvláště starší ročníky, a tudíž všichni pomohli umístit židle zpátky do knihovny. Avšak ani deštivé odpoledne nepokazilo náladu přítomným, a tak se recitovalo a jedlo a recitovalo a jedlo, neboť básníci jsou lidé pohostinní. Kromě tradičních štrúdlů a bábovek, upekli dokonce těšínská jablčka a pravý domácí chléb.

U příležitosti **Dne země** vyhlásila zmíněná pobožka Městské knihovny a Ekokoutek za finanční pomoci Magistrátu města Havířov

soutěž čtyřlenných družstev žáků 3. až 5. tříd základních škol. V polovině června se utkalo sedm družstev ze ZŠ M. Kudeřkové, ZŠ Kpt. Jasioka a ZŠ K. Světlé. Hodnotily se nejen znalosti dětí, ale i básničky nebo písničky o přírodě a přinesené obrázky na téma „Jakou bychom si přírodu přáli mít“. **Ekohrátky** pak byly zaměřeny na všechny lidské smysly, a tak děti na jednotlivých stanovištích poznávaly hlasy zvířat, hledaly odpadky a zařazovaly je do „kontejnerů“, hmatem hodnotily přírodniny, čichem a chutí zkoušely byliny a potraviny. Při vědomostní soutěži odpovídaly na otázky z ekoshůry. Za umělecký počín (báseň a obrázky) získalo ocenění družstvo „Králové“ ze ZŠ Kpt. Jasioka. Celkově však vyhráli „Predátoři“ ze ZŠ M. Kudeřkové, kteří si vedle jiných hodnotných cen odnesli i dort.

Počasi se na rozdíl od básnického festivalu již umoudřilo a bylo krásné, dokonce i o týden později, kdy se konal již 7. ročník soutěže zaměřené na ekologii a životní prostředí **Ekolympiáda**. Tuto akci knihovna pořádá ve spolupráci se Sdružením Lučina – přátelé přírody Havířova. Je určena tříčlenným družstvům jedenácti až patnáctiletých žáků a letos byla soustředěna na domácí ekologii. Děti měly předvést, zda se dokáží chovat šetrněji k životnímu prostředí

Foto MARTINA URBANČÍKOVÁ

při vaření, praní, zahradničení, třídění odpadu. Kromě toho se zde hrálo domino o lese a kvarteto o odpadech. Z deseti družstev ze ZŠ Kpt. Jasioka, ZŠ Gorkého, ZŠ Moravská a z Gymnázia Ostrava-Poruba, nakonec zvítězily „Žabky“ z Gorkého školy. Největší radost měly z tradičního ekodortu. Neméně zajímavý byl i kvíz pro jednotlivce o stromech, který vyhrál Tomáš Navrátil z družstva „Bulánci“ ze ZŠ Kpt. Jasioka. Tato škola byla také oceněna za největší počet nasbíraných baterií. Ani ostatní děti nepřišly zkrátka, a tak kromě triček, knížek, hrniček, zápisníků a sladkostí si na závěr společně opekly méně ekologické párky.

A protože prázdninami akce nekončí, knihovna se připravuje na ty podzimní, neboť, jak říká Miroslav Donutil, pořád se něco děje a v knihovně obzvláště.

JINDRA ZLÁMALOVÁ
zlamalova@knih-havirov.cz

Kulturní léto v sedlčanské knihovně

Výstava Architektura a design
Poklidnou hladinu letošního léta v Sedlčanech se rozhodli rozčeřit studenti tamějšího gymnázia. Několik z nich připravilo výstavu svých prací představující výsledky

aktivit zájmového kroužku Architektura a design. Kroužek pracoval ve školním roce 2005/2006 na gymnáziu a SOŠE Sedlčany pod vedením Ing. arch. Petra Pištěka, který o svém kroužku říká: „Tento

kroužek měl být alternativou k běžnému pojetí výtvarné výchovy zabývající se „volným uměním“ a tradičními technikami. Zde šlo naopak o výtvarnou podobu každodenní reality našeho (převážně umělého)

životního prostředí, tedy o „užitě umění“. V tomto druhu umění je výtvarná složka pouze jednou z mnoha, proces navrhování designu musí zohlednit mnoho okolností. Nejde tedy pouze o to, jak věci vypadají, přesto je to velmi podstatné. Cílem je, aby se hmotná kultura stala obecným tématem a předmětem zájmu jednotlivců, institucí i firem“.

Vernisáž se uskutečnila 4. srpna v Městské knihovně Sedlčany, výstava potrvá do 6. září 2006. Návštěvníci se na ní mohli přesvědčit, jak během prvního roku studenti zvládli grafický design (návrhy vizitek), architekturu (studie rodinných domů), ale i samotnou expozici a její propagaci, která je rovněž součástí výuky.

Svůj pohled na současné užitě umění se pokusili zprostředkovat studenti Petra Arcimovičová, Michal Hloupý, Věra Kašparová, Miroslav Nevlida a Kateřina Žižková.

Prezentace prvního dílu knihy Pověsti Sedlčanska

Fond Městské knihovny v Sedlčanech byl v uplynulých letních měsících obohacen o dva zajímavé

tituly. Konec června jsme prožili se všemi autory prvního dílu knihy *Kapličky a drobné sakrální stavby Sedlčanska – Sedlčany*, kterou knihovna dokonce v rámci komunitního projektu Lukášek vydala.

Poslední srpnový den se uskutečnil slavnostní křest knihy *Paměti plané růže*, která je prvním dílem zamýšlené trilogie *Pověsti Sedlčanska*. Jejím autorem je (jako u *Kapliček...*) MVDr. Karel Bazal a knihu vydává Nakladatelství NTP (součást Nové tiskárny Pelhřimov). Ilustrace k ní jsou tentokrát dílem třináctileté Karolíny Kropíkové. Kmotrem prvního dílu se stal spisovatel Vladimír Hulpach, který má na svém kontě velké množství knih pověstí a je jejich sběratelem.

Ke knize *Paměti plané růže* a k dalším svazkům autor v úvodní poznámce říká: „*Knížka, kterou právě máte v ruce, je druhým vydáním souboru pověstí Paměti plané růže. Pověsti zde uvedené jsou řazeny tematicky podle druhů záhadných jevů a bytostí, jak je roztřídila lidová fantazie. Do tisku je přichystán druhý soubor pověstí s názvem Paměti Čertova břemene.*

V něm jsou pověsti uspořádány podle oblastí, ve kterých vznikly a kde se tradovaly. Jedná se zejména o Sedlčansko a v menší míře o Sedlecko a Voticko, kde jsem však neměl tolik kontaktů s tamními obyvateli. Ke konci se chýlí práce na rukopisu třetího souboru pověstí Paměti dávných křížků, který se věnuje historickým věznicím se sakrálním objekty.“

Nutno dodat, že nové vydání *Paměti plané růže* doznalo drobných změn a doplňků a také se změnil ilustrátor a grafik knihy. *Paměti Čertova břemene* by měly spatřit světlo světa ještě do letošních Vánoc a *Paměti dávných křížků* asi příští rok. Velmi si vážíme rozhodnutí Nakladatelství NTP vydávat zmiňované tituly, protože regionální pověsti jsou cenným materiálem nejenom po stránce historické či etnografické, ale bývají hojně využívány i ve školách regionu (ať již k různým soutěžím, výletům, hrám či v hodinách literatury a vlastivědy). Proto jsme rádi, že se první díl podařilo vydat před začátkem školního roku.

BLANKA TAUBEROVÁ
tauberova@knihovna-se.cz

JAK VYSLOVOVAT JMÉNA CIZÍCH AUTORŮ

Rubriku připravujeme ve spolupráci s Jednotou tlumočnicků a překladatelů, tituly do ní vybíráme z nabídky nakladatelů.

ARGOVOVÁ, Sherry [ejrgouovová, šery]: *Proč si muži berou potvory a hodné holky zůstávají na ocet*
BRAUN, Lilian Jackson [braun, liljen džekson]: *Kočka, která zmizela ve skříni*
CLARKOVÁ, Carol Higgins [klarková, kerol higins]: *Mrtvá na pláži*
DOYLE, Sir Arthur Conan [dojl, sér arttr kounen]: *Poslední poklona a jiné příběhy Sherlocka Holmese*
DRUON, Maurice [dryón moris]: *Zákon mužů. Prokletí králové 4*
GAIMAN, Neil – MCKEAN, Dave [gejmen, nejl – mekkín, dejv]: *Vražda a housle*
HARVEY, John [hárvej, džon]: *Stojaté vody*
LANEYOVÁ, Marti Olsen [lejnyjová, márti ouslen]: *Jste introvert?*
SANDOW, Daniela [zandó daniela]: *Láska a lež*
TAYLOROVÁ, Kathleen [tejljorová, keťlín]: *Brainwashing. Manipulace s myšlením [brejnvošink]*

Zdroje jsou dostupné v knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Provincie Castello Romano vynalézavě použila pojízdnou knihovnu jako atraktivní nástroj k propagaci služeb svých knihoven. Bibliobus v tomto případě slouží jako pojízdná výkladní skříň nebo propagační stánek. Projekt navrhl a připravilo konsorcium Consorzio per il Sistema Biblioteca Castelli Romani, které zahrnuje několik komunit římské oblasti. Autobus – dvoupatrový dodaný z Anglie – projíždí celou oblast po stanovené trase. Ta vede především přes rušnější místa poblíž škol a nemocnic, taková na kterých se pořádají kulturní akce. V tom je už na první pohled rozdíl oproti obvyklým bibliobusům, které zajíždějí na odlehlejší místa s jinak obtížně dosažitelnými službami. Autobus poskytuje přístup k elektronickému katalogu, který obsahuje asi 140 000 titulů. Návštěvníci mají možnost si najít, v katalogu lokalizovat a rezervovat vybraný dokument. Dále získávají informace o plánovaných kulturních událostech, a to s týdenní aktualizací. Velmi ceněné jsou výstavy knižních novinek, kterým je věnováno první patro autobusu. Vystavují se také knihy i jiná média, která byla v poslední době vydána. Kombinuje se tak propagace četby, fondů knihovny i knižního obchodu. V autobuse mají uživatelé také možnost užívat internet. (http://www.romacastelli.it/bitbus_presentazione.htm)

Rádio Helsinky spolu s časopisem *Nyt* uděluje každoročně cenu Unelmien Helsinki určenou tomu, kdo v daném roce napomohl, aby se město „stalo lepším místem k životu“. V letošním roce tuto cenu dostala knihovna, pobočka 10 Helsingin kaupunginkirjasto (hlavní městské knihovny v Helsinkách). Tato knihovna byla otevřena před rokem v budově pošty v centrální části města a přitahuje uživatele nejen svým fondem a snadnou dosažitelností, ale také svými moderními službami. Knihovna sama se definuje jako prostor, do kterého lze přijít pobývat, pracovat a studovat. Knihovna má velmi rozmanitou hudební sbírku a také řadu nástrojů a zařízení k jejímu využívání. V knihovně si čtenáři mohou nejen poslechnout hudbu, ale také si zahrát, případně vytvořit své hudební video s použitím zapůjčených nástrojů. K tomu je určen prostor nazvaný Studio, rozčleněný na zóny pro jednotlivé aktivity a přístupný zapsaným čtenářům starším 15 let. Jiným zajímavým prostorem v knihovně je Scéna, kde se konají akce jako koncerty, představení apod. V době,

kdy je knihovna otevřena, jsou tyto produkce promítány na obrazovku, zatímco živá vystoupení se konají především o víkendových večerech, mimo otvírací dobu knihovny. V prostoru Scény jsou také vystavována výtvarná díla vytvořená uživateli knihovny. Půjčování a přijímání vrácených knih je automatizované. Ve fondu knihovny lze najít především taková témata, jako jsou informační technologie, nakladatelská a mediální oblast a publikace s turistickou tematikou. (<http://www.lib.hel.fi/>)

Muzeum Anne Frankové v Amsterdamu vlastní sbírku dokumentů, které souvisejí s Annou a jejím příběhem. Základ této sbírky shromáždil po válce Otto Frank, Annin otec, a zprvu obsahovala velké množství rodinných dokladů, dopisů a fotografií. Muzeu se povedlo časem tuto sbírku rozmnožit. Dokumenty na mnohdy nekvalitním papíře musí být konzervovány a pro badatelské a výstavní účely nahrazovány kopiemi. Restaurovány musely být například i fotografie, kterými si Anna polepila stěny pokoje. Také vystavené Anniny deníky jsou faksimile, aby originály mohly být uchovány v nejnepříhodnějších podmínkách. Z Anniných rukopisů muzeum vlastní také sešit opisovaných citátů z oblíbených knih a velkou účetní knihu, do které psala své vlastní literární pokusy. Muzeum zveřejňuje na svých stránkách výzvy k zaslání starých fotografií se vztahem k hrdinám a dějství Annina příběhu. Skutečně se ještě objevují neznámé dobové materiály. Nejnovějším přírůstkem je skupinová fotografie děvčat na tenisovém hřišti, na které je i Annina sestra Margot. Dokumentační centrum muzea je prezenční knihovnou s asi 6000 knihami, 350 tituly časopisů, videopásky a výstřižky. Tematicky se vztahují k Anně a její rodině, k holocaustu, rasismu a diskriminaci a pravicovému extremismu. (<http://www.annefrank.org/content.asp?PID=184&LID=2>)

Mezinárodní knižní veletrh v mexické Guadalajare je jednou z nejdůležitějších událostí tohoto druhu ve španělsky mluvícím světě. Koná se každoročně a trvá vždy devět dní. Letošní veletrh začne 25. listopadu a skončí 3. prosince. V jeho rámci je vyčleněna speciální oblast určená dětem ve věku 3–12 let. Pro ně jsou připraveny aktivity, které je mají přesvědčit, že čtení přináší radost. V posledním ročníku byl program věnován, v souladu se zaměřením festivalu, oslavám narozenin H. Ch. Andersena. (http://www.fil.com.mx/ingles/i_index.asp)

KNIHOVNICTVÍ Teorie. Řízení a organizace

Africanist librarianship in an era of change / ed. V. Evalds and D. Henige. /Africké knihovnictví v období změn./ Lanham : Scarecrow Press, 2005. – 242 s. *Kfe 36.198*
Bibliothek und Wissenschaft. Bd. 38. 2005 : Paul Schwenke, Bibliothekar und Buchwissenschaftler : Beiträge des Symposiums in der Herzog August Bibliothek am 29. und 30. November 2004. /Knihovna a věda. Sv. 38, 2005. Paul Schwenke, knihovník a knihovědec. Příspěvky ze symposia konaného 29.–30. 11. 2004./ Wiesbaden : Harrassowitz, 2005. – 200 s. *Kfe T 202800*
ČSN ISO 2108 (01 0189) Informace a dokumentace – Mezinárodní standardní číslo knihy (ISBN) / zpracovatel: Kateřina Čadilová. Praha : Český normalizační institut, 2006. – 21 s. *Kk 36.271*
Framework for the future : libraries, learning and information in the next decade. /Koncepce pro budoucnost. Knihovny, vzdělání, informace v příštím desetiletí./ London : Department for Culture, Media and Sport, 2003. – 59 s. *Kfe 8.060/B*
Informační věda a knihovnictví : výkladový slovník české terminologie z oblasti informační vědy a knihovnictví : výběr z hesel v databázi TDKIV / editor: Miroslav Ressler. Praha : Vysoká škola chemicko-technologická, 2006. – 161 s. + 1 CD-ROM *Zfb 36.272*
Innovationsforum 2005. /Forum inovací 2005./ Wiesbaden : Dinges & Frick, 2005. – 271 s. – (B.I.T. online – Innovativ ; Band 11) *Kfe 36.250*
Istorija bibliotek : issledovanija, materialy, dokumenty. Vyp. 5 / otv. sostavitel: G. Matvejeva. /Dějiny knihoven. Výzkumy, materiály, dokumenty. Sv. 5./ Sankt-Peterburg : Rossijskaja nacionalnaja biblioteka, 2004. – 322 s. *Kdb 35.989*
Měření kvality a výkonu činnosti knihoven (systémy, standardy, projekty) : [rešerše] / zpracoval Jindřich Pilař. Praha : Národní knihovna ČR, 2005. – 158 záznamů *Kfa 5/2005*
Nauka – sztuka – biblioteki : Forum czytelnicze X : Kielce 1–4 czerwiec 2003. /Věda – umění – knihovny. 10. čtenářské fórum, Kielce 1–4. června 2003./ Kielce : Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach, 2004. – 208 s. *Kfe 35.728*

Automatizace knihovnické a informační činnosti
Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2005 / redakce: Jitka Zamrzlová, Vít Richter. Praha : Národní technické muzeum, 2006. – 121, [13] s.

– (Rozpravy Národního technického muzea v Praze ; 195) *Abdf 36.214*
Digital technology and philological disciplines. /Digitální technologie a filologické disciplíny./ Roma : Istituti editoriali e poligrafici internazionali, 2004. – 527 s. *OI 35.554*

Organizace knihovních fondů

ALEŠIN, Leonid Iljič: Bezopasnosť v bibliotece : učebno-metodičeskoje posobije. /Bezpečnost v knihovně. Příručka./ Moskva : Libereja, 2005. – 247 s. – (Bibliotekar i vremja. XXI vek , no. 18) *OI 8.123/B*
Digital culture : access to and preservation of cultural heritage : fact sheets of projects funded under FP6. – Updated ed., September 2005. /Digitální kultura. Dostupnost a ochrana kulturního dědictví. Výsledky plošných projektů financovaných pod FP6./ Luxembourg : European Commission, 2005. – 23 s. *OI 7.861/B*
Functional requirements for bibliographic records (FRBR) : hype or cure-all / ed. by Patrick Le Boeuf. /Funkční požadavky na bibliografické záznamy. Mediální horečka nebo všelék./ Binghamton : Haworth, 2005. – xvi, 316 s. *Od 36.205*
MAXWELL, Robert L.: Maxwell's handbook for AACR2R : explaining and illustrating the Anglo-American cataloguing rules though the 1993 update. – 4th ed. /Maxwellova příručka k AACR2R : výklad a příklady k anglo-americkým katalogizačním pravidlům./ Chicago : Americal Library Association, 2004. – 519 s. *Od 35.860*

Sítě knihoven

La Bibliothèque nationale de Luxembourg. /Národní knihovna Lucemburska./ Luxembourg : Bibliothèque nationale, 2005. – 36 s. *Taa 7.781/B*
Digitální knihovny : provoz a budování : sborník konference EUNIS-CZ : Špindlerův Mlýn, 28. až 30. května 2006 / ed. J. Mikulecká, J. Sedláček. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. – 12 s. + 1 elektronický optický disk (CD-ROM). *Ts 8.111/B, Ts 364/CD-ROM*
Klementinum, Praha. Praha : Národní knihovna ČR, 2006. – 1 soubor fotografií. *Za 36.290*
Národní knihovna České republiky : výroční zpráva 2005 / odpovědná red. Eva Štanská. Praha : Národní knihovna ČR, 2006 *Tab 36.215*
The National Library of Korea. /Národní knihovna Koreje./ Seoul : National Library of Korea, 2005. – [20] s. *Taa 7.745/B*

Vybráno z databáze NIPOS
Článeková bibliografie

BLATNÁ (7000 obyv., okres Strakonice) • Jako první knihovna v Blatné se připomíná v 16. století děkanská knihovna. Na sklonku 17. století čítala 42 knih, mezi nimiž mimo jiné byly také česká kosmografie, bible a herbář. V r. 1851 tam byla založena školní městská knihovna, která byla značně rozšířena odkazem právníka V. Šembery. První veřejnou knihovnu v Blatné se stala knihovna Okresní besedy, založená v r. 1867, jež byla v r. 1909 předána knihovně Palackého. Soukromou knihovnu vlastnil vošak A. Stocký, který fond půjčoval četby milovným zájemcům. V Blatné dále působila knihovna Dělnické besedy, jež byla v r. 1921 předána obci. V r. 1898 z podnětu tělocvičné jednoty Sokol a okresního zastupitelstva a za hmotné podpory jednotlivců byla založena Okresní knihovna Palackého, která evidovala 460 svazků a registrovala 58 čtenářů. Ke dni 14. 12. 2005 měla blatenská Městská knihovna 1278 registrovaných čtenářů. Její návštěvníci mají k dispozici 30 000 knihovních jednotek a širokou nabídku časopisů. Knihovna také připravuje besedy a kulturní a vzdělávací akce. (Veřejná správa, č. 29, 2006)

BRNO (368 000 obyv.) • Moravská zemská knihovna Brno získala v r. 2006 na poradenské služby, vzdělávání knihovníků a obnovu fondů od Jihomoravského kraje částku ve výši 14 mil. Kč. (Rovnost – noviny pro Moravskokrumlovsko a Znojensko, 27. 5. 2006)

CHOMUTOV (50 000 obyv.) • Středisko knihovnických a kulturních služeb Chomutov v říjnu 2005 vyhlásilo pod názvem Vesmír a život výtvarnou soutěž pro děti a mládež. Porota vybrala v každé z pěti kategorií nejlepší díla, která vystavila ve dnech 6. až 26. června ve výstavní síni pořádaného střediska. (Deník Chomutovska, 5. 6. 2006)

ČERVENÝ KOSTELEK (8000 obyv., okres Náchod) • Městská knihovna v Červeném Kostelci připravila na 14. června již 18. minisjezd dětských čtenářů z Náchodska. Děti se sešly před domkem Boženy Němcové. Po jeho prohlídce byla připravena procházka po zajímavostech města a měření zručnosti a vědomostí účastníků akce v knihovně. (Noviny Náchodska, 13. 6. 2006)

HRADEC KRÁLOVÉ (95 000 obyv.) • Rekonstrukce bývalé židovské synagogy v Hradci Králové stála více než 1,5 mil. Kč. Prozatím je zde umístěna Studijní a vědecká knihovna, která se má začátkem r. 2008 přestěhovat do nového objektu za 380 mil. Kč. Ani poté nebude synagoga využívána pro církevní účely. (Hradecké noviny, 26. 5. 2006)

KUNÍN (1800 obyv., okres Nový Jičín) • Po 56 letech se vrací vzácná zámecká knihovna z prostor Žerotínského zámku v Novém Jičíně do zámku v Kuníně, odkud byla odvezena v r. 1950. Svým významem patří mezi nejceněnější v ČR. Celkem čítá 3341 svazků, např. z oboru pedagogiky. Nejceněnější část fondu se nazývá Hohenemská knihovna. Obsahuje vzácné tisky a rukopisy z 16. a 17. století a je umístěna v bývalé zámecké kapli. Tato část patří mezi nejstarší knihovny v oblasti Bodamského jezera. Její počátky spadají do 13. století (např. rukopis Písne Niebelungů). Knihovna se do českých zemí dostala v r. 1803 z paláce Hohenems. Po smrti hraběnky Walburgy, poslední z rodu, byla přestěhována do kunínského zámku. (Novojičínský deník, 25. 5. 2006)

MILEVSKO (9000 obyv., okres Písek) • Dne 16. 5. byla veřejnosti poprvé zpřístupněna knihovna premonstrátského kláštera v Milevsku. Obsahuje kolem 1600 svazků a je zrekonstruována do původní podoby. Její současný fond pochází z historické knihovny arcibiskupského semináře. Tato knihovna kdysi sloužila řeholníkům, proto je v ní shromážděna literatura určená potřebám kazatelství, díla z církevních dějin, životopisy svatých apod. Knihovna v Latinské škole (jak je nazývána) bude využívána jako studovna a je zároveň i součástí prohlídkové trasy pro turisty. (Listy Písecka, 18. 5. 2006)

PELHŘIMOV (16 000 obyv.) • Městská knihovna v Pelhřimově získala pro r. 2006 do svého rozpočtu přes 250 000 Kč. Z programu MK ČR Veřejné informační služby knihoven dostala 198 000 Kč, které použije na doplnění automatizovaného knihovnického systému Clavius o další variantu a systém REKS pro 10 obecních knihoven regionu. Modernizace proběhne v Bohdalíně, Kalištích, Kejžlicích, Kletečné, Křelovicích, Rynárci, Těchobuzi, Včelničce, Velké Chyšce a Velkém Rybníku. Další 35 000 Kč je určeno na souborový katalog. (Vysočina – Listy Pelhřimovska, 1. 6. 2006)

—**Dotaz:** Jak se staví angličtí knihovníci k Webu 2.0?

—**Odpověď:** V odborné literatuře pro knihovníky a informační pracovníky se objevilo několik článků, které upozorňují na Web 2.0 jako vhodný nový nástroj pro službu čtenářům. (www.ariadne.ac.uk/issue45/miller/; www.ariadne.ac.uk/issue47/vanveen/intro.html)

Definice Webu 2.0 není zcela vyjasněna. Zdá se, že jde o přesun informačních zdrojů z knihovny na webové stránky a případně další přesun z webové stránky, nad kterou má knihovna ediční kontrolu, do všeobecného webového prostoru, kde odpovědnost za údaje je kolektivní.

Knihovna, místo aby skladovala informace pro čtenáře na svém počítači, je může uložit na webu, kde jsou volně přístupné a dokonce je možno dovolit uživatelům, aby se na informacích podíleli. S pomocí RSS – *Really Simple Syndication* – se uživatelé mohou dozvědět, že ke změnám došlo, i když stránku s informacemi v tu dobu nenavštívili. Věcné informace mohou být nahrazeny odkazem na jiné stránky, takže vznikne informační síť odkazů.

Podle Bradleyho nejnovější definice Web 2.0 je: „sbirka informačních zdrojů, založená na webu místo na vlastním počítači, která umožňuje uživatelům sdílet informace.“ (*Phil Bradley. Web 2.0 a new generation of services. Part 1. Update 5(5) may2006 p 32–33; Part 2. Update 5(6) June 2006 p 38–9.*)

Jako příklad sdílení informací dává Bradley www.flickr.com (fotografie) a www.chainreading.com (četba).

Vedle textových a obrazových webových stránek mohou knihovny také vytvářet zvukové záznamy zvané podcasts.

Mark Chillingworth ve své výzvě knihovnám, aby užívaly Web 2.0, upozorňuje na význam internetového prohlížeče pro studenty: studenti dávají přednost prohlížeči Google před knihovnami. (www.iwr.co.uk/information-world-review/news/2148239/libraries-embrace-web)

V této souvislosti se často píše o prohlížeči Firefox, který je rychlý, bezpečný a pružný. (firefox.czilla.cz)

Knihovna si také může vytvořit vlastní prohlížeč s použitím softwaru Rollyo. (vyhledavace.info/aktuality/177/rollyo)

Knihovna, která využívá tyto a podobné možnosti Webu 2.0 nese název Library 2.0.

Články a webové stránky o Webu 2.0 jsou plné žargonu, který čtenáře odrazuje a vzbuzuje dojem, že je to zase další hříčka vymyšlená pro potěšení technických odborníků.

Je zde však několik základních konceptů, které bychom měli brát vážně:

O'Reilly hovoří o možnostech sklizně kolektivního myšlení, kterou webová síť nabízí uživatelům. (Tinyurl.com/743r5). Příkladem takové kolektivní sklizně je Wikipedie. Jakou váhu mají knihovníci přikládat tomuto jevu?

Aplikace Webu 2.0 vycházejí ze subjektivních potřeb uživatele a řešení, která nabízejí, často neodpovídají tradičním přístupům. I když se na první pohled zdá, že uživatel tak získá správnou informaci přímou cestou, je škoda opouštět tradiční vyzkoušené postupy v hledání informací, které jsou objektivní a spolehlivé.

Jedním z kladných bodů Webu 2.0 má být to, že vytváří prostředí pro všestrannou komunikaci a pomáhá budovat virtuální komunity. To je sice velice příjemné – je hezké si popovídat – ale nemám při vyhledávání informací v tomto prostředí jednoznačně kladné zkušenosti. Mívám pocit, že plynám časem. Schází zde přesnost, objektivnost a logika.

POZOR !!!!! > nová e-mailová adresa redakce Čtenáře < **!!!!!! POZOR**

redakcectenare@centrum.cz

Stará adresa bude ještě nějaký čas v platnosti

Yvetta Kolářková a kol. Česká filharmonie 100 plus 10

Nová publikace o 250 stranách mapuje historii České filharmonie od jejího založení v roce 1896 po současnost. Zájemci v ní naleznou podrobné portréty dirigentů a šéfdirigentů, podrobnosti o repertoáru a jeho proměně v průběhu doby i imaginární procházku po archivu s hudebními nahrávkami České filharmonie. Nechybí ani souhrn zahraničních zájezdů a přehlídka fotografií slavných zahraničních hostů. Vše je doprovázeno bohatou a mnohdy unikátní obrazovou dokumentací. Rozsáhlá příloha nabízí poprvé souhrnné přehledy premiér, nahrávek, zájezdů.

• 274 str., váz. s přeb., 995 Kč

Jiří Kraus a kol.

Nový akademický slovník cizích slov A–Ž /Studentské vydání/

Slovník obsahuje více než 100 000 významů dnes užívaných slov, slovních spojení, zkratek a značek cizího původu. Přináší komplexní poučení o pravopisu, výslovnosti, původu, slovnědruhové a tvaroslovné charakteristice, o stylovém zařazení a kontextovém použití přejatých slov v češtině. Abecední slovník doplňuje speciální příloha Stručný přehled jazyků světa.

• 880 str., brož., 220 Kč

Adolf Erhart a kol.

Etymologický slovník jazyka staroslověnského 13

V pořadí třináctý sešit slovníku podává vyčerpávající výklad o původu všech staroslověnských slov (celkem plánováno 14 sešitů). Jednotlivá hesla zahrnují gramatickou charakteristiku, odvozeniny slova, naznačují slovotvorný a sémantický vývoj. Etymologická část hesla uvádí ekvivalenty z ostatních slovanských jazyků a vlastní etymologický výklad. Azbuka, cyrilice a hláholice jsou v přepisu latinkou. Slovník je určen jazykovědcům, zvláště slavistům, a dále historikům-medievalistům.

• 63 str., 98 Kč

René Kusters, Evelien De Vlieger, Sookie Stoops, Ann Van Gysel, Bruno Verleyen

Průvodce biotechnologiemi /Biotechnologie v zemědělství a potravinářství/

Biotechnologie se stává denním tématem. Zasloužily se o to jak úspěchy (lidský inzulin, Bt-rostliny šetřící insekticidy a ovce Dolly), tak zapříčinily odpůrci jakýchkoli genetických modifikací, kteří hledají všemožné důvody k šíření nedůvěry ke GMO. Naopak firmy, které s GMO obchodují, nešetří reklamou v jejich prospěch. Biotechnologie zasahuje do obchodu i do politiky. Není snadné orientovat se ve spoustě informací, mnohdy protichůdných.

Tato brožura chce odpovědět na nejzákladnější otázky: Co je GMO? Jaká je úloha DNA? Co jsou to mutace? Co je podstatou genového inženýrství? Co přineslo a co můžeme čekat? Kde jsou rizika a jak a kdo je kontroluje? Brožura by měla čtenáři pomoci, aby věděl nejen, co jí, ale také, o čem mluví.

• 104 str., brož., celobar., 145 Kč

Slovo a smysl – Word & Sense

/Časopis pro mezioborová bohemistická studia / A Journal for interdisciplinary Theory and Criticism in Czech Studies/

V pořadí již čtvrté číslo časopisu pro mezioborová bohemistická studia Slovo a smysl nese přídomek 'avangardistické', neboť jeho hlavním tématem se staly otázky spojené s koncepty moderny a avantgardy.

• 354 str., 249 Kč

ACADEMIA

nakladatelství AV ČR,
Legerova 61, 120 00 Praha 2

Knihy si můžete objednat na telefonním čísle 296 780 510, písemně na adrese Academia – expedice, Rozvojová 135, 165 02 Praha 6-Suchbátka nebo prostřednictvím e-mailu: expedice@academia.cz. Skladovanou produkci naleznete na www.academia.cz

VEŘEJNÝM KNIHOVNÁM POSKYTUJEME 10 % RABAT.